

AKTERI RURALNOG RAZVOJA GRADA NOVSKE

Došlović, Biljana

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Križevci college of agriculture / Veleučilište u Križevcima**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:185:267612>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Križevci University of Applied Sciences](#)

REPUBLIKA HRVATSKA
VELEUČILIŠTE U KRIŽEVCIMA

Biljana Došlović, studentica

AKTERI RURALNOG RAZVOJA GRADA NOVSKE

Završni rad

Križevci, rujan 2023.

REPUBLIKA HRVATSKA

VELEUČILIŠTE U KRIŽEVCIMA

Stručni prijediplomski studij *Poljoprivreda*

Biljana Došlović, studentica

AKTERI RURALNOG RAZVOJA GRADA NOVSKE

Završni rad

Povjerenstvo za obranu i ocjenu završnog rada:

1. dr. sc. Kristina Svržnjak , prof. struč. stud., predsjednica Povjerenstva
2. dr. sc. Sandra Kantar, prof. struč. stud., mentorica i članica Povjerenstva
3. dr.sc. Silvije Jerčinović, prof. struč. stud., član Povjerenstva

Križevci, rujan 2023

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. PREGLED LITERATURE.....	2
2.1. Geografski i prometni položaj Grada Novske	5
2.2. Stanovništvo na području Grada Novske	6
2.3. Resursi Grada Novske	11
2.3.1. Gospodarstvo	11
2.3.2. Poljoprivreda	13
2.3.3. Turizam.....	16
2.4. Društvene djelatnosti	17
2.4.1. Gradska uprava.....	17
2.4.2. Obrazovni sustav u Novskoj danas.....	18
2.4.3 Sport.....	19
2.4.5. Civilno društvo	20
2.4.6. Zdravstvo, socijalna skrb i socijalno uključivanje.....	21
2.4.7. Ostala društvena infrastruktura.....	21
2.4.8. Javna vatrogasna postrojba Grada Novske	24
2.5. Akteri ruralnog razvoja u gradu Novskoj	24
2.5.1. LAG Zeleni trokut	24
2.5.2. Udruga mladih Novska.....	26
2.5.3. Trgovačko društvo Korina proizvodnja d.o.o.....	27
2.5.4. Razvojna agencija Grada Novske -NORA	28

2.5.5. Poduzetnički inkubator PISMO.....	29
3. MATERIJALI I METODE.....	31
4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	32
4.1. Zabilješka intervju sa ravnateljicom Razvojne agencije Grada Novske -NORA... 32	
4.2. Zabilješka intervju sa predsjednicom Udruge mladih Novska	34
4.3. Zabilješka intervju sa voditeljicom Poduzetničkog inkubatora Pismo	36
4.4. Zabilješka intervju sa voditeljem LAG Zeleni trokut.....	38
4.5. Zabilješka intervju sa vlasnicom Korina proizvodnja d.o.o.	39
5. SWOT ANALIZA	41
6. MOGUĆNOST RURALNOG RAZVOJA GRADA NOVSKE KROZ NATJEČAJE LAG-A ZELENİ TROKUT.....	46
6.1. Potencijali ruralnog razvoja Grada Novske kroz mjere Ministarstva poljoprivrede	47
7. ZAKLJUČAK.....	50
8. POPIS LITERATURE.....	52
9. PRILOZI.....	55

1. UVOD

Djelatnica sam Razvojne agencije Grada Novske-NORA i bavim se ruralnim razvojem grada što je utjecalo na moj odabir teme rada.

Predmet ovog rada su akteri ruralnog razvoja grada Novske. Iako je grad Novska zaokružena urbana cjelina, naglasak rada je na ruralnom području koje okružuje grad i najvažnijim akterima ruralnog razvoja, a to su: Lokalna akcijska grupa Zeleni trokut, Udruga mladih Novska, trgovačko društvo Korina proizvodnja d.o.o. Novska i Razvojna agencija Grada Novske – NORA, te Poduzetnički inkubator PISMO.

Cilj rada je analizirati glavne aktere ruralnog razvoja koji doprinose socio -ekonomskom razvitku Grada Novske kao što su: Lokalna akcijska grupa Zeleni trokut, Udruga mladih Novska, trgovačko društvo Korina proizvodnja d.o.o. Novska i Razvojna agencija Grada Novske – NORA, te Poduzetnički inkubator PISMO.

Svrha ovog rada je predložiti na koje načine analizirani akteri ruralnog razvoja mogu iskoristiti i unaprijediti ukupan razvoj grada Novske. Rad bi također mogao poslužiti kao predložak trenutnog stanja i potencijala razvoja za buduća istraživanja.

2. PREGLED LITERATURE

Za razumijevanje teme bitno je pojasniti značenje pojmova kao što su: ruralni razvoj, ruralno područje, županija, lokalna i područna samouprava, grad, stanovništvo, poljoprivreda, trgovačko društvo, udruga, LAG, razvojna agencija i slično.

Ruralni razvoj podrazumijeva integralni i višesektorski te održivi razvoj ruralnog (negradskog) prostora. Integralni, odnosno cjelovit razvoj ruralnih područja bitan je zbog diverzifikacije ruralne ekonomije koja se u vrijeme suvremenih strukturnih procesa i zbivanja suočava s brojnim problemima poput depopulacije, starenja stanovništva, fosilizacije pejzaža te generalno sve lošijim socio-ekonomskim pokazateljima koji čine ovaj prostor pasivnim i nepoželjnim za život¹.

Ruralno područje obuhvaća regije i područja različitih djelatnosti i krajolika te uključuje prirodni okoliš, poljoprivredna područja i obradive površine, sela, male gradove, regionalne centre i industrijalizirana područja². Sisačko-moslavačka županija prema OECD kriteriju spada u pretežito ruralna područja (Čagalj M., Ivanković M., Dulčić Ž., Gragić I., Paštar M., 2021.).

Županija je jedinica područne (regionalne) samouprave čije područje predstavlja prirodnu, povijesnu, prometnu, gospodarsku, društvenu i samoupravnu cjelinu, a ustrojava se radi obavljanja poslova od područnoga (regionalnog) interesa³. Županija obuhvaća više prostorno povezanih općina i gradova na svom području. Cijelo područje Republike Hrvatske podijeljeno je na **dvadeset županija** i Grad Zagreb kao glavni grad Hrvatske. Grad Novska se nalazi u Sisačko-moslavačkoj županiji.

Lokalna i područna samouprava predstavlja organiziranu vlast i upravljanje na lokalnoj i područnoj razini s ciljem rukovođenja poslova od javnog interesa. „Lokalna samouprava je zajednički naziv za različite organizirane načine na koje građani lokalne zajednice, na vlastitu odgovornost, relativno samostalno uređuju određene javne poslove i upravljanje njima (Lukeš-Petrović, Masarić i Nikolov, 2005.). Kako se rad temelji na istraživanju aktera Grada Novske važno je definirati pojam grada.

¹ Ruralni razvoj <https://hmrr.hr/ruralni-razvoj/>

² Ruralno područje <http://www.bioteka.hr/modules/lexikon/entry.php?entryID=408>

³ Internetska stranica Ministarstva pravosuđa i uprave: <https://mpu.gov.hr/istaknute-teme/drzavni-ispit/primjeri-pitanja-i-odgovora-za-provjeru-znanja/primjeri-pitanja-i-odgovora-za-srednju-strucnu-spremu/sustav-lokalne-i-podrucne-regionalne-samouprave/22979>

Grad je veće, kompaktno izgrađeno naselje, organizirano u više ili manje povezanu, diferenciranu društvenu zajednicu – gradsku općinu, koju čine građani toga grada. Za pojam grada broj građana nije odlučan; u povijesnoj perspektivi on se penje od nekoliko stotina na više milijuna. Većina stanovnika u pravilu je zaposlena u nepoljoprivrednim djelatnostima⁴. **Stanovništvo** je ukupan broj žitelja (stanovnika) koji borave na određenom prostoru (grad, država, kontinent) u određenom vremenu i oni tvore stalno stanovništvo. Prostorno i vremenski obilježavaju ga razmještaj, gustoća naseljenosti, rodnost, smrtnost, prir. priraštaj ili pad, sastav prema spolu, dobi, vjeroispovijesti, ekon. djelatnosti, zatim obilježja kao što su aktivno i uzdržavano stanovništvo, seosko i gradsko stanovništvo, poljoprivredno i nepoljoprivredno stanovništvo itd...⁵.

Poljoprivreda je djelatnost kojoj je svrha da iskorištavanjem zemljišta i uzgojem korisnih biljaka i životinja proizvodi primarne proizvode nužne za život i daljnju proizvodnju. Poljoprivredne grane: ratarstvo, stočarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo, livadarstvo i ribogojstvo⁶.

Trgovačko društvo ili **društvo** je privatnopravna zajednica osoba nastala pravnim poslom radi postizanja zajedničkoga cilja. Trg. društvima u užem smislu smatraju se društva cilj kojih je vođenje poduzeća radi ostvarenja dobiti, pa se u njih ubrajaju javno trg. društvo, komanditno društvo, dioničko društvo (d. d.), društvo s ograničenom odgovornošću (d. o. o.) i gosp. interesno udruženje. Društvo treba razlikovati od udruženja koja nisu pravne, nego isključivo imovinske zajednice kao što su investicijski fondovi, zaklade, fundacije; u tim je udruženjima imovina povjerena drugomu da se koristi njome u određene svrhe, ali se time ne udružuju osobe⁷.

Udruga (prema Zakonu o udrugama) je svaki oblik slobodnog i dobrovoljnog udruživanja više fizičkih, odnosno pravnih osoba koje se, radi zaštite njihovih probitaka ili zauzimanja za zaštitu ljudskih prava i sloboda, zaštitu okoliša i prirode i održivi razvoj, te za humanitarna, socijalna, kulturna, odgojno-obrazovna, znanstvena, sportska, zdravstvena, tehnička, informacijska, strukovna ili druga uvjerenja i ciljeve koji nisu u suprotnosti s Ustavom i zakonom, a bez namjere stjecanja dobiti ili drugih gospodarski procjenjivih

⁴ Grad. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2008., str. 296.

⁵ Stanovništvo. Opća i nacionalna Enciklopedija u 20 knjiga, Knjiga 18, Pro leksis d.o.o. Zagreb, 2007., str. 291.

⁶ Poljoprivreda. Opća i nacionalna Enciklopedija u 20 knjiga, Knjiga 16, Pro leksis d.o.o. Zagreb, 2007., str. 155.

⁷ Trgovačko društvo ili društvo: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62220>

koristi, podvrgavaju pravilima koja uređuju ustroj i djelovanje toga oblika udruživanja. Udruga stječe pravnu osobnost danom upisa u Registar udruga Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: registar udruga)⁸.

Lokalne akcijske grupe ili LAG-ovi često su definirane kao "tijelo" ili "organizacija", ali po svojoj zakonskoj definiciji to su udruge građana. Evo što kaže jedna od službenih definicija: To je lokalno partnerstvo javnog, privatnog i civilnog sektora u ravnopravnom odnosu, na određenom geografski povezanom području, zasnovano na smjernicama LEADER pristupa. Cilj osnivanja je da se zajedničkim naporima, kroz izradu lokalnih razvojnih strategija i provedbu konkretnih zajedničkih razvojnih projekata, unaprijedi sveukupni razvoj i podigne konkurentnost ciljanog ruralnog područja. Vezuje se uz ruralno područje s više od 10.000, a manje od 150.000 stanovnika dok pojedino naselje u sklopu LAG-a ne smije imati više od 25.000 stanovnika⁹.

Razvojne agencije su prema Zakonu o unapređenju poduzetničke infrastrukture (NN 93/13, 114/13) registrirane pravne osobe zadužene za operativno provođenje mjera za razvoj gospodarstva i poduzetništva¹⁰.

Poduzetnički inkubatori su jedan su od oblika potpornih institucija razvoja poduzetništva, pri čemu je njihova osnovna svrha poticanje poduzetničkoga okružja i osiguravanje preduvjeta razvoja poduzetnika na određenome području pružanjem raznih usluga. Poduzetnički inkubatori osnivaju se radi dinamiziranja lokalnog i regionalnog ekonomskog razvoja jer su im ciljna skupina poduzeća iz područja njihove županije ili grada (Morić Milovanović, Tutić, 2021.).

Za potrebe ovog rada staviti će se naglasak i na Program ruralnog razvoja Ministarstva poljoprivrede i Lokalnu akcijsku grupu Zeleni trokut.

⁸ Udruga: <https://www.zakon.hr/z/64/Zakon-o-udrugama>

⁹ Čemu služe LAG-ovi i tko kontrolira njihovu efikasnost?: <https://www.agroklub.com/kolumna/cemu-sluze-lag-ovi-i-tko-kontrolira-njihovu-efikasnost/73212/>

¹⁰ Razvojna agencija <https://www.xn--rjenik-k2a.com/Razvojna%20agencija>

2.1. Geografski i prometni položaj Grada Novske

Prema Strateškom razvojnom programu Grada Novske 2018.-2023.¹¹, Grad Novska ima važno mjesto u integriranju prostora Županije s prometnog gledišta. Grad Novska se nalazi na ključnom posavskom prometnom pravcu Središnje i Istočne Hrvatske koji povezuje Zagreb i Slavonski Brod autocestom i željezničkom prugom europskog i državnog značaja, te dalje prema istoku Hrvatske.

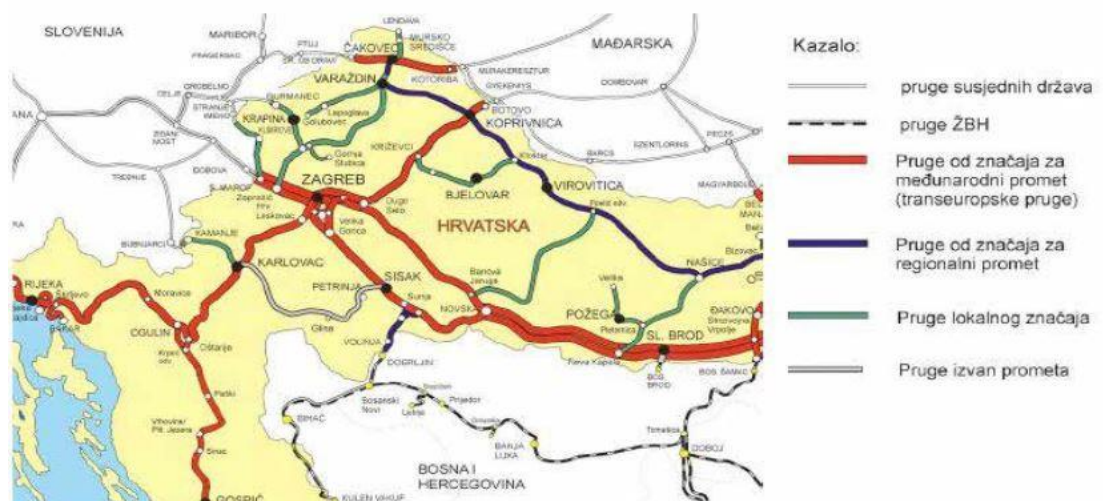

Slika 1. Položaj grada Novske u Sisačko-moslavačkoj županiji,

Izvor: Plan ukupnog razvoja grada Novske https://novska.hr/UserFiles/File/dokumenti/2020/Va%C5%BEni-dokumenti-grada/SRP%20Novska_izmjene%20i%20nadopune%209.2019.pdf

Novska igra važnu ulogu u željezničkom prometu gdje se spajaju dva ogranka međunarodnog 10. koridora. U cestovnom prometu, Novska je poznata kao "punkt 100. kilometra" jer je jednako udaljena od većih centara na zapadu (Zagreb) i istoku (Slavonski Brod), kao i od većih gradova u Bosni i Hercegovini. Grad Novska se nalazi na povoljnom prometnom položaju zbog prisutnosti značajne državne i županijske prometne infrastrukture, što ga čini ključnim razvojnim resursom za područje.

¹¹ Strateški razvojni program Grada Novske https://novska.hr/UserFiles/File/dokumenti/2020/Va%C5%BEni-dokumenti-grada/SRP%20Novska_izmjene%20i%20nadopune%209.2019.pdf

Slika 2. Prikaz mreže željeznica na području RH

Izvor: Ministarstvo prometa, mora i infrastrukture <https://mmpi.gov.hr/print.aspx?id=8468&url=print>

Najvažniji elementi te infrastrukture uključuju autocestu A-3 (Ljubljana - Bregana - Zagreb - Lipovac) i državnu cestu D-47 regionalnog značaja. Osim prometnih pravaca, područje Novske je i tranzitna točka za magistralne energetske infrastrukture, kao što su naftovodi, plinovodi i dalekovodi. Ovaj izuzetan prometni položaj, unutar glavnog razvojnog koridora koji se proteže od Zagreba prema jugoistoku, pruža Gradu Novska izvanredne uvjete za budući gospodarski razvoj unutar takvog sustava.

2.2. Stanovništvo na području Grada Novske

Prema Državnom zavodu za statistiku¹² Grad Novska sa ukupno 23 naselja spada u jedinice lokalne samouprave sa manjim brojem naselja. Prosječna veličina naselja grada Novske kreće se oko 622 stanovnika. U tablici 1 vidljivo je smanjenje broja stanovnika po popisnim godinama.

¹² Državni zavod za statistiku <https://dzs.gov.hr/>

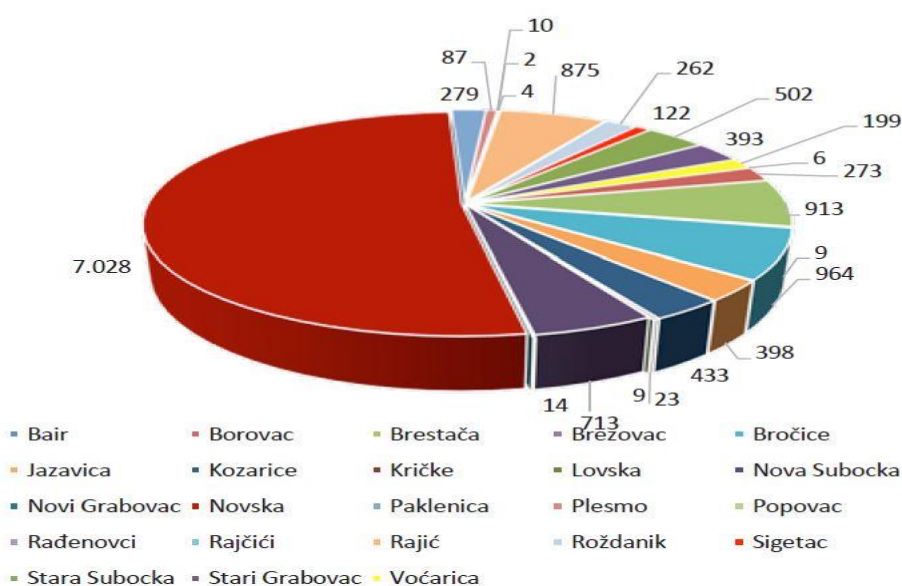
Tablica 1. Broj stanovnika Novska od 1991. do 2021. godine

Prostorna jedinica	Površina Km2	Broj naselja	Broj stanovnika 1991.	Broj stanovnika 2001.	Broj stanovnika 2011.	Broj stanovnika 2021.	Broj St/km2 2011.	Broj St/km2 2021.
NOVSKA	317,36	23	17 231	14 313	13 518	11 137	42,60	35

Izvor: Državni zavod za statistiku <https://dzs.gov.hr/>

U okolini Novske smanjio se broj stanovnika te je ostalo živjeti pretežno starije stanovništvo. Na grafikonu vidljiv je broj stanovnika po naseljima u okolini Novske iz 2011. godine

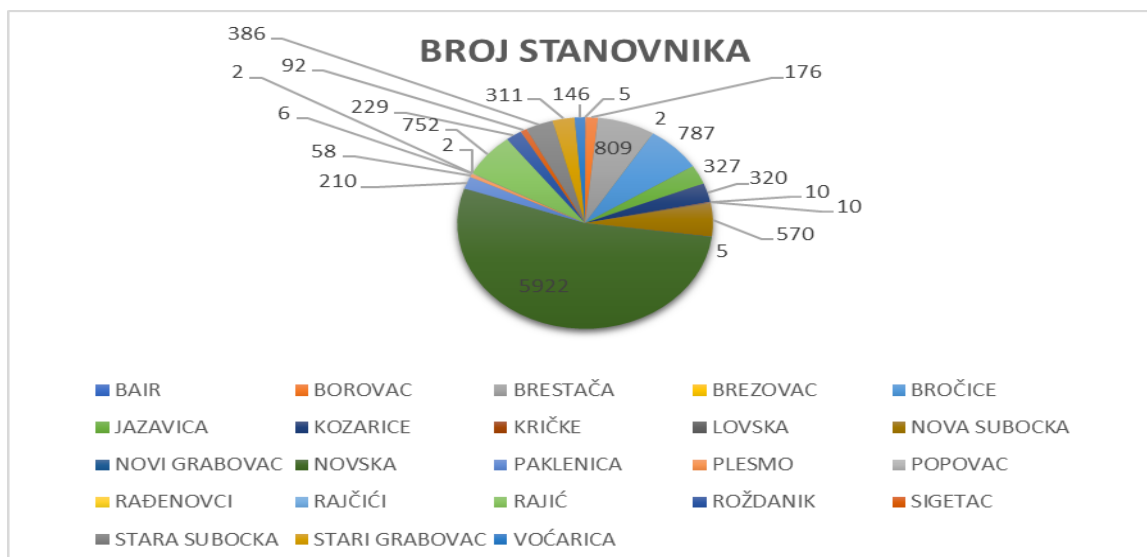
Broj stanovnika po naseljima prema popisu iz 2011.

Grafikon 1. Broj stanovnika po naseljima u okolini Novske

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.

Na području Novske prema popisu stanovništva 2021. živi 11 137 stanovnika u ukupno 23 naselja. U slijedećem grafikonu vidljiv je broj stanovnika po ruralnim naseljima u okolini Novske.

Grafikon 2. Broj stanovnika po ruralnim naseljima u okolici Novske prema popisu stanovništva 2021.godine

Izvor: <https://dzs.gov.hr/u-fokusu/popis-2021/88>

Iz navedene Tablice 1. i Grafikona 1. i 2. je vidljivo smanjenje broja stanovnika u Gradu Novska te u naseljima između dva popisa. Ekonomski, društveni, politički i socio-psihološki faktori imaju utjecaj na prirodno i mehaničko kretanje stanovništva, što se odražava na ukupno kretanje stanovništva. Analiza prirodnog kretanja, zajedno s migracijama, ključna je za proučavanje demografskog razvoja područja. Prirodni pad često proizlazi iz iseljavanja mladih ljudi, što se često naziva ruralnim egzodusom. Sljedeći podaci (Tablica 2.) prikazuju nacionalnu strukturu grada Novske.

Tablica 2. Stanovništvo prema narodnostima Grada Novske

Nacionalnost	Broj stanovnika	%
Hrvati	10 474	94,05
Albanci	59	0,53
Bošnjaci	15	0,13
Crnogorci	2	0,02
Česi	30	0,27
Mađari	7	0,06
Makedonci	7	0,06
Nijemci	6	0,05
Romi	59	0,53
Rumunji	1	0,01
Slovaci	3	0,03
Slovenci	2	0,02
Srbi	349	3,13
Talijani	5	0,04
Turci	1	0,01
Ukrajinci	29	0,26
Ostali	6	0,05
Izjasnili su se u smislu vjerske pripadnosti	28	0,25
Neraspoređeno	2	0,02
Ne izjašnjavaju se	32	0,29
Nepoznato	20	0,18
UKUPNO	11 137	100

Izvor : Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2021.

Iz tablice 2. se može vidjeti da prema popisu stanovništva 2021. godine u Gradu Novskoj čine pripadnici hrvatske nacionalnosti 94,05 %, dok ostatak čine ostale narodnosti. Slijedeća tablica (tablica 3.) prikazuje ukupan broj stanovnika i kontingente stanovništva Grada Novske.

Tablica 3. Kontingenti stanovništva Grada Novske 2021.godine

Ukupno stanovnika	11137
Muškarci	5374
Žene	5763
0-19 godina	2293
20-39 godina	2473
40-59 godina	3076
60-79 godina	2687
80-95 i više	608
Prosječna starost	43,9
Indeks starenja	143,7
Koeficijent starosti	29,6
Ukupno	11137

Izvor: Popis stanovništva 2021, DZS 2023.

Iz tablice je vidljivo da su žene zastupljenije od muškaraca u ukupnom broju i to za 389 u odnosu na muškarce. Također je vidljivo da je prosječna starost stanovnika Grada Novske 43,9 godine. Indeks starenja u Gradu Novskoj iznosi 143,7 %. U slijedećoj tablici prikazano je stanovništvo staro 15 i više godine prema najvišoj završenoj školi prema popisu iz 2021. godine za Grad Novsku.

Tablica 4. Stanovništvo staro 15 i više godine prema najvišoj završenoj školi, popis 2021.godina

Ukupno	Bez škole	1-3 razred osnovne škole	4-7 razreda osnovne škole	Osnovna škola	Srednja	Visoko obrazovanje	Nepoznato
9.474	186	70	521	2.106	5.458	1.132	1

Izvor : Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2021

Iz tablice 4 je vidljivo da je na području Grada Novske najviše dominiraju stanovnici sa završenom srednjom školom i to 57,61% od ukupnog broja stanovništva, te je 22,22% završilo osnovnoškolsko obrazovanje. Visoko obrazovanje je završilo 11,95 % stanovnika, od toga tri stanovnika imaju doktorat znanosti. U tablici broj 5. je prikazan broj zaposlenih u Gradu Novskoj.

Tablica 5. Broj zaposlenih na području grada Novske

Godina	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Zaposleni	2.053	2.128	2.135	2.221	2.363

Izvor: Izvor : Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2021.

Vrijednost indeksa razvijenosti svake jedinice lokalne samouprave temelji se na vrijednosti pokazatelja prosječne stope nezaposlenosti i zaposlenosti. Iz tablice 5 vidljiv je porast broja zaposlenih na području Novske iz godinu u godinu. Najveći broj zaposlenih je na prijelazu iz 2022. godinu u 2023. godinu, najvećem udjelu zaposlenih doprinijelo je otvaranje novih obrta putem samozapošljavanja te otvaranje obrta u gaming industriji. Prema službenim podacima Državnog zavoda za statistiku sa stanjem na dan 31. ožujka 2023. vidljivo je da je na području grada Novske zaposleno u pravnim osobama 2 363 osoba te je od toga u prerađivačkoj industriji 709 zaposlenih, u obrazovanju 335, u građevinarstvu 304, javnim upravama i obrana 259, zaposlenih u trgovini na veliko i malo 160, te u poljoprivredi 118 zaposlenih (od ukupno 21 sektora). Broj ukupno zaposlenih žena je 1 033.

2.3. Resursi Grada Novske

U ovom poglavlju prikazani su najrelevantniji resursi Grada Novske na temelju sekundarnih izvora podataka.

2.3.1. Gospodarstvo

Sisačko-moslavačka županija spada u I. skupinu najmanje razvijenih jedinica regionalne samouprave, a Grad Novska je uključen u potpomognuta područja Republike Hrvatske prema Zakonu o potpomognutim područjima NN 118/18. To znači da su svi dijelovi ispod prosječne razvijenosti Republike Hrvatske, uključujući I.-IV. skupinu jedinica lokalne samouprave i I.-II. skupinu jedinica regionalne samouprave. Novska, s indeksom razvijenosti od 98,048, zauzima 318. mjesto među 556 jedinicama lokalne samouprave u RH, te se nalazi na 7. mjestu unutar Sisačko-moslavačke županije (iza Siska, Kutine, Popovače, Lipovljana, Lekenika i Petrinje). Analiza gospodarskog razvoja dosad i udjela različitih sektora u ukupnom gospodarstvu pokazuje značajnu prisutnost drvne industrije, prometnog sektora, ruralnog turizma, te sektora obrtništva i osobnih usluga.

Gospodarske aktivnosti na području grada Novske uglavnom se koncentriraju oko proizvodnje, malih poduzeća u središtu grada i okolnim naseljima. Ovdje su prisutne poljoprivredne i stočarske aktivnosti, šumarstvo s povezanim industrijama, ostale industrijske i prerađivačke aktivnosti, usluge i obrtništvo te promet i veze. Turizam, trgovina i poljoprivreda također igraju značajnu ulogu. Drvena industrija, zapošljavajući stotine ljudi, predstavlja značajan dio gospodarske aktivnosti. Na području grada nalazi se oko 14,061.08 hektara šuma, uglavnom hrastovih, koje čine 44.03% ukupne površine. Osim toga, Grad Novska je usmjeren na razvoj gaming industrije putem projekta "Izgradnja i opremanje kampusa gaming industrije," što će ga učiniti regionalnim centrom za ovu profitabilnu industriju. U slijedećim tablicama (6. i 7.) prikazani su pokazatelji gospodarske aktivnosti Grada Novske u razdoblju od 2013.-2016. godine i broj obrta.

Tablica 6. Pokazatelji gospodarske aktivnosti grada Novske u razdoblju od 2013.-2016. godine

R.Br.	Pokazatelj	2013. godina	2014. godina	2015. godina	2016. godina
1.	Broj subjekata	138	131	136	134
2.	Broj zaposlenih	1.187	1.120	1.148	1.209
3.	Prihod (mil. kn)	396,78	415,53	444,43	442,71
4.	Novostvorena vrijednost (mil. kn)	82,94	97,79	105,53	115,07
5.	Dobit (mil. kn)	6,29	10,56	14,27	17,82
6.	Bruto plaća (kn)	4.330,72	4.794,74	4.806,92	5.052,28
7.	Neto plaća (kn)	3.286,26	3.628,52	3.661,27	3.855,50
8.	Izvoz (mil. kn)	145,88	164,53	153,31	188,83
9.	Uvoz (mil. kn)	14,03	14,37	27,41	26,94
10.	Investicije (mil. kn)	21,79	14,28	48,91	139,82

Izvor: *Strateški razvojni program Grada Novske 2018. do 2023.*
https://novska.hr/UserFiles/File/dokumenti/2020/Va%C5%BEEni-dokumenti-grada/SRP%20Novska_izmjene%20i%20nadopune%209.2019.pdf

Tablica 7. Broj obrta na području grada Novske

Godina	Broj obrta	Indeks	Stopa promjene
2018.	228	103,63	+3,6
2019.	250	109,64	+9,6
2020.	303	121,20	+21,2
2021.	316	104,29	+4,3
2022.	333	105,37	+5,3

Izvor: Udruženje obrtnika Novska <https://uonovska.hr/>

S obzirom na navedeno, poduzetničku klimu Grada Novske možemo ocijeniti kao povoljnu. Grad Novska pruža niz mjera i aktivnosti koje potiču rast i razvoj lokalnih poduzeća. Također, definira mjere, aktivnosti i subvencije unutar Programa poticanja razvoja malih i srednjih poduzeća, surađuje u programima kreditiranja poduzetnika (subvencija kamatne stope) u suradnji sa Sisačko-moslavačkom županijom te potiče investicije u poduzetničke zone. U posljednjih četiri godine, Grad Novska je pokrenuo niz inicijativa s ciljem poticanja gospodarstva i privlačenja novih investicija. Tako je i Razvojna agencija NORA pisanjem poslovnih planova za samozapošljavanje uveliko doprinijela povećanju broja obrta kao i Poduzetnički inkubator PISMO.

Mogućnosti razvoja gospodarstva na ovom području temelje se na prostornim i prometnim prednostima, dobro razvijenoj prometnoj infrastrukturi (autocesta i željeznica) te blizini državne granice s Bosnom i Hercegovinom.

2.3.2. Poljoprivreda

Na području Grada Novske, prema Evidenciji Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju za 2022. godinu¹³, prema ARKOD-u¹⁴, postoji 584 poljoprivrednih

¹³ Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju: <https://www.aprrr.hr/>

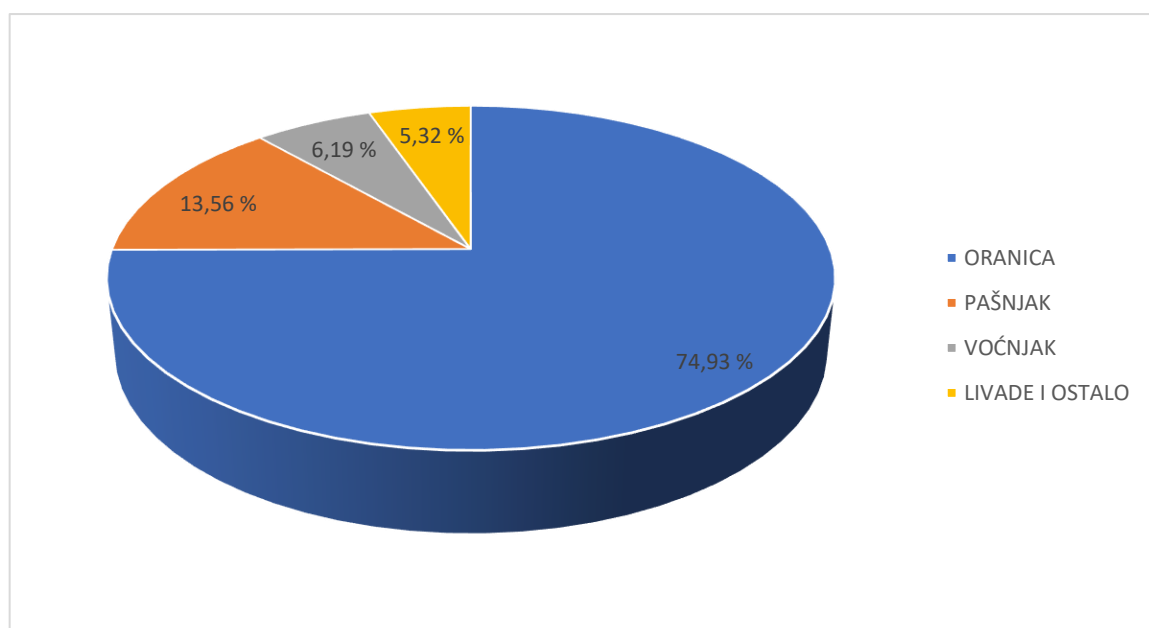
¹⁴ ARKOD je sustav identifikacije zemljišnih parcela (eng. Land Parcel Identification System – LPIS). To je nacionalni program kojim se uspostavlja baza podataka koja evidentira stvarno korištenje poljoprivrednog zemljišta.

gospodarstava koja raspolažu sa 7.548,57 ha obradivih površina, što ukupno iznosi 4 023 ARKOD parcele, s time da imamo samo jedno trgovačko društvo koje raspolaže sa 1.723,99 ha na 67 ARKOD parcela, a to je Korina proizvodnja d.o.o., koja je jedan od naših aktera za razvoj Grada Novske, dok ukupan broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG-ova) iznosi 625 koji se bave proizvodnjom 57 različitih poljoprivrednih kultura. Pčelarstvo i proizvodnja meda također je razvijena industrija. Pčelarske udruge zajedno broje više od 150 članova i raspolažu sa više od 7.000 košnica. Na području Grada Novske zastupljen je i uzgoj ljekovitog bilja, a od kojih je najpoznatija lavanda OPG Došlović.

Iz evidenciji iz APPRRR prema Traženim kulturama na Jedinstvenom zahtjevu za 2022.godinu vidimo da se na površini od 1.855,15 ha obavlja ekološka proizvodnja.

Kroz program potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju Grada Novske omogućeno je olakšano otvaranje, poslovanje te ostale aktivnosti poljoprivrednika na lokalnom području.

Prema podacima iz ARKOD baze podataka na dan 30.lipnja 2023. prema vrstama uporabe poljoprivrednog zemljišta i naselja u kojem je ista smještena, na području grada Novske prevladavaju oranice, pašnjaci i nasadi voćaka. Prema istom izvoru, ukupne površine poljoprivrednog zemljišta (ha) iznose 6 820,19 ha, od čega oranice 5 110,24 ha, pašnjaci 925,12 ha, voćnjaci 422,68 ha, livade i ostalo 362,15 ha (vinogradi, mješoviti nasadi i dr.) što je vidljivo iz Grafikona 4.

Grafikon 4. Površine poljoprivrednog zemljišta na području Grada Novske 2022. godina

Izvor: <https://www.apprrr.hr/arkod/>

Grad Novska planira staviti u funkciju gotovo 1000 ha poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu RH i Grada Novske te bi na taj način nastavio daljnje poticanje poljoprivredne proizvodnje. U Tablici 8. naveden je broj PG-a, broj i površina ARKOD parcela¹⁵.

Tablica 8. Broj PG-a, broj i površina ARKOD parcela prema grupama s obzirom na ukupnu površinu parcela poljoprivrednika od 2018. do 2022. godine na području Grada Novske

Veličina (ha)		2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
<3	Broj PG	297	303	319	304	286
	Broj ARKOD parcela	810	827	872	856	841
	Površina (ha)	400,68	407	429,23	410,73	402,90
≥3 i <20	Broj PG	243	245	235	241	244
	Broj ARKOD parcela	1.728	1.809	1.810	1.844	1.917
	Površina (ha)	1.550,88	1.577,09	1.525,50	1.552,69	1.623,09
≥20 i <100	Broj PG	42	42	43	44	41
	Broj ARKOD parcela	667	699	697	747	779
	Površina (ha)	1.774,75	1.759,15	1.689,54	1.735,26	1.668,31
≥100 i <1.500	Broj PG	7	8	10	11	12
	Broj ARKOD parcela	229	317	379	400	419
	Površina (ha)	1.359,24	1.571,24	1.841,89	2.012,55	2.130,26
≥1.500	Broj PG	1	1	1	1	1
	Broj ARKOD parcela	67	70	68	69	67
	Površina (ha)	1.704,93	1.713,20	1.710,79	1.728,33	1.723,99
Ukupno	Broj PG	590	599	608	601	584
	Broj ARKOD parcela	3.501	3.722	3.826	3.916	4.023
	Površina (ha)	6.790,48	7.027,68	7.196,95	7.439,56	7.548,57

Izvor: <https://www.apprrr.hr/>

Iz navedene tablice 8. vidljiv je rast poljoprivrednih gospodarstva do 2020. godine. U 2021. i 2022.godini bilježi se manji pad. Unatoč padu poljoprivrednih gospodarstava povećale su se obradive površine što ukupno iznosi 7.548,57 ha, te su se sukladno tome povećao i broj

¹⁵ Parcela je katastarska čestica, zemljišna površina koja je prikazana u katastru, označena posebnim brojem i nazivom katastarske općine u kojoj leži.

parcela. Iz tablice je vidljivo da imamo jedan PG koji posjeduje 1.723,99 ha na području Grada Novske a to je trgovačko društvo Korina proizvodnja d.o.o.

2.3.3. Turizam

Područje grada Novske obiluje raznolikim i atraktivnim prirodnim krajobrazima s velikim potencijalom za razvoj turizma. Posebno je značajna blizina Parka prirode Lonjsko polje, koji obuhvaća oko 15% ukupne površine grada Novske, te je dio ekološke mreže NATURA 2000 zbog svoje biološke vrijednosti. Tradicija se očituje i kroz nematerijalnu baštinu, uključujući ples, pjesmu i usmenu predaju. Naselje Stara Subocka, kao povijesno seoska cjelina, predstavlja jedno od najljepših i najbolje očuvanih posavskih sela iz 18. i 19. stoljeća, sa svojom tradicionalnom arhitekturom, netaknutom prirodom i tradicijskom gastronomijom koja privlači posjetitelje i ljubitelje kulturne baštine.

Novljansko jezero, smješteno nedaleko grada, pruža mogućnost za rekreaciju i opuštanje u prirodnom okruženju. U blizini jezera postoje uređene šetnice kroz šumu, biciklističke i planinarske staze, trkačke staze te plaža s dužinom od oko 200 metara, posebno namijenjena najmlađima.

Grad Novska redovito organizira razne manifestacije s ciljem poboljšanja kvalitete života građana, promocije kulturnih i umjetničkih vrijednosti te privlačenja turista. Te manifestacije uključuju Međunarodni izviđački kamp Dupin, turističku rutu "Lukina zagonetna staza", Tradicionalnu vršidbu žita i izložbu starodobnih strojeva i alata, vikend aranžmane koji povezuju raznoliku ponudu lokalnih OPG-ova, posjet Eko etno selu Strug, vožnju turističkim vlakićem, aktivnosti na Novljanskom jezeru i cikloturizam¹⁶.

¹⁶ **CIKLOTURIZAM** - predstavlja oblik turizma koji se odvija u visokovrijednom, ekološki očuvanom i prirodnom krajoliku. Razvojem cikloturizma, a time i razvojem cikloturističkih ruta mogu se povezati europske regije, podići kvaliteta boravka turista u destinaciji, razina životnog standarda lokalnog stanovništva te unaprijediti opće zdravstveno stanje stanovništva.

Najzapadniji grad Slavonije i jedan od najuređenijih kontinentalnih gradova Hrvatske te posjeduje sedam zelenih cvjetova koliko je Hrvatska turistička zajednica dodijelila gradu Novskoj.

2.4. Društvene djelatnosti

2.4.1. Gradska uprava

Grad Novska nalazi se prema Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN broj 86/06, 125/06, 16/07, 95/08, 46/10 i 145/10) na području Sisačko- moslavačke županije.

Prema Strateškom razvojnom programu Grada Novske (2017), grad zauzima površinu od 319,4 km², što čini 7,2% ukupne površine SMŽ. Jedinica lokalne samouprave sastoji se od 23 naselja i to su: Bair, Borovac, Brestača, Brezovac, Bročice, Jazavica, Kozarice, Kričke, Lovska, Nova Subocka, Novi Grabovac, Novska, Paklenica, Plesmo, Popovac, Rađenovci, Rajčići, Rajić, Roždanik, Sigetac, Stara Subocka, Stari Grabovac i Voćarica. Naselje Novska je administrativno-upravno, gospodarsko, obrazovno-kulturno, zdravstveno-socijalno, uslužno i športsko središte grada Novske.

Prema podacima službene stranice Grada Novske¹⁷ gradonačelnik je nositelj izvršne vlasti te u okviru prava i dužnosti jedinice lokalne samouprave zastupa Grad. Odgovoran je za obavljanje poslova državne uprave prenijetih u djelokrugu tijela grada.

Gradsko vijeće predstavničko je tijelo građana grada Novske i tijelo lokalne samouprave koje u okviru svojih prava i dužnosti donosi opće i druge akte te obavlja druge poslove u skladu s Ustavom, zakonom ili Statutom Grada Novske.

Grad Novska samostalan je u odlučivanju o poslovima iz svog samoupravnog djelokruga i podliježe samo nadzoru ustavnosti i zakonitosti rada i akata tijela Grada od strane ovlaštenih državnih tijela. Gradsku upravu čine slijedeći odjeli:

- Upravni odjel za komunalni sustav, prostorno planiranje i zaštitu okoliša
- Upravni odjel za proračun i financije

¹⁷ Službene stranice grada Novske: <https://novska.hr/hr/ustroj/gradonacelnik/>

- Upravni odjel za društvene djelatnosti, pravne poslove i javnu nabavu
- Upravni odjel za gospodarstvo i poljoprivredu

Gradski proračun je stabilan, sa tendencijom rasta proračunskih prihoda. Iz navedenog proizlazi da Grad ima dovoljno stručnih kapaciteta za upravljanje lokalnim gospodarskim razvojem.

Gradovi prijatelja Novske su Biograd na moru, Dugo Selo, Ivanić Grad, Križevci, Le Touvet (Francuska), Mengen (Njemačka), Samobor, Tomislavgrad, Varaždin i Vrbovec. Školstvo u Novskoj datira još iz davne 1760. godine.

Najznačajnije novljanske ustanove u kulturi su Pučko otvoreno učilište Novska i Gradska knjižnica i čitaonica Ante Jagar. Na području grada Novske aktivno je 16 udruga u kulturi.

2.4.2. Obrazovni sustav u Novskoj danas

Na području grada djeluje dvije predškolske ustanove, tri osnovne škole: Osnovna škola Novska (matična), Osnovna škola Rajić i Katolička osnovna škola Novska, jedna srednja škola, jedna glazbena škola (osnovno i srednje glazbeno obrazovanje), kao i pučko otvoreno učilište koje provodi obrazovanje odraslih.

Jedan od najvažnijih demografskih pokazatelja za rast i razvoj Grada u budućnosti broj je djece koja pohađaju vrtić i školuju se. U pedagoškoj godini 2018./2019. upisano je 937 učenika u Osnovno redovno školovanje, a u srednjoškolsko obrazovanje (uključeni svi programi) 302 učenika, što je vidljivo u slijedećoj tablici.

Tablica 9. Broj učenika u Osnovnom redovnom školovanju

Školska godina	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Broj učenika u OŠ	937	907	878	900	854
Broj učenika u SŠ	302	281	273	271	285

Izvor: Ministarstvo znanosti i obrazovanja, ŠeR-Školski e-Rudnik, datum pristupa 20.07.2023.

<https://mzo.gov.hr/ser-skolski-e-rudnik-3419/3419>

U gradu Novskoj djeluje i jedna umjetnička škola - Glazbena škola u Novskoj. Školu godišnje pohađa oko 150 učenika.

U razdoblju od pet promatranih godina primjetan je pad broja učenika u srednjim školama osim u školskoj godini 2022/2023. kada je zabilježen blagi rast.

Uvođenjem novih programa, sredstvima koja se dodjeljuju za novorođenčad, subvencijama za vrtiće te raznim potporama u sustavu školstva (prijevoz, udžbenici, stipendije), nastoji se poboljšati demografska situacija, olakšati roditeljima i djeci proces školovanja te istovremeno poticati izvrsnost. Grad Novska 2021. postaje i „Grad za mlade“. Grad Novska je prijatelj djece (Slika 3.) što ukazuje da se radi o mjestu koji sustavno ulaže u odrastanje djece, izgradnju lokalne zajednice i sredine ugodne za život.

Slika 3. Tabla Grada Novska prijatelj djece

Izvor: Vlastita fotografija

2.4.3 Sport

U sastavu osnovnih škola u Novskoj i Rajiću nalaze se suvremeno opremljene sportske dvorane i otvorena sportska igrališta. U ostalim naseljima to su prvenstveno nogometna igrališta s potrebnim pratećim sportskim objektima.

U gradu je osnovana Zajednica športskih udruga Grada Novske sa 34 članice - udruge iz raznih sportova: nogometa, košarke, rukometa, stolnog tenisa, kuglanja, šaha, borilačkih

sportova športskog ribolova i planinarenja. U gradu djeluju i školsko - sportski klubovi osnovani pri osnovnim i srednjoj školi. Uz registrirane sportske klubove postoji i nekoliko neformalnih skupina koje se bave rekreacijom i alternativnim sportovima kao što su: letenje, biciklizam, odbojka na pijesku, aerobik i slično.

2.4.5. Civilno društvo

Stvaranje okruženja poticajnog za razvoj civilnog društva jedna je od pretpostavki i mjerila demokracije i stabilnosti političkoga sustava svake sredine pa tako i grada Novske. Počeci razvoja novljanskih udruga u Novskoj započinju krajem 19. stoljeća, osnivanjem Dobrovoljnog vatrogasnog društva koje ima tradiciju dugu više od 130 godina. Danas na području grada Novske djeluje 118 udruga (grafikon 5) u različitim djelatnostima, od kulture, tehničke kulture, udruge djece i mladeži, športa, vatrogastva, socijalne skrbi, gospodarstva, lovstva i udruge iz drugih djelatnosti. Najveći broj novljanskih udruga osnovano je u športskoj djelatnosti, a u posljednje vrijeme sve više udruga osniva se radi unapređenja određenih gospodarskih i poljoprivrednih djelatnosti.

Grafikon 5. Udruge po područjima djelovanja

Izvor: Ministarstvo pravosuđa i uprave, Registar udruga <https://mpu.gov.hr/registar-udruga/22213>

2.4.6. Zdravstvo, socijalna skrb i socijalno uključivanje

Primarna zdravstvena zaštita se provodi putem Doma zdravlja u Kutini, sa ispostavama u Novskoj i Rajiću. Dom zdravlja u Novskoj pruža osnovne medicinske usluge, uključujući opću medicinu, stomatologiju, ginekologiju, pedijatriju, patronažnu skrb, zubnu tehniku, laboratorijske usluge i hitnu pomoć.

Sekundarna zdravstvena skrb pruža se u županijskim i drugim zdravstvenim ustanovama diljem Hrvatske. Također, unutar Doma zdravlja djeluje higijensko-epidemiološka služba.

Socijalna skrb organizira se putem Centra za socijalnu skrb, Hrvatskog Crvenog križa i Grada Novske. Centar za socijalnu skrb osigurava minimalnu materijalnu i financijsku pomoć za potrebite obitelji i komunicira s građanima kako bi identificirao njihove potrebe. Grad Novska svake godine provodi Program javnih potreba u socijalnoj skrbi kako bi odredio sredstva iz proračuna za podmirenje godišnjih potreba u socijalnoj skrbi.

Gradsko društvo Crvenog križa Novska aktivno sudjeluje u humanitarnim akcijama i promiče humanitarne ciljeve. Također, povremeno zapošljava osobe za pomoć i skrb u zajednici putem Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Programi javnih radova su također omogućili zapošljavanje osoba koje su sudjelovale u humanitarnim aktivnostima, prijemu i distribuciji humanitarne pomoći, te održavanju kuća i okućnica za najranjivije korisnike.

Nedavno otvoren Dnevni centar za starije osobe, ispostava Doma za starije osobe iz Siska, ima svrhu sprječavanja institucionalizacije i pružanja izvaninstitucionalnih usluga za starije osobe s nedostatnim kapacitetima.

Tijekom 2018.-2023. provedene su tri faze programa "Zaželi" za zapošljavanje žena u nepovoljnom položaju na tržištu rada, koje pružaju podršku starijim i potrebitim osobama. Više od 1200 korisnika koristilo je ove usluge potpore i podrške starijim i nemoćnim osobama tijekom tog razdoblja.

2.4.7. Ostala društvena infrastruktura

Grad Novska raspolaže brojnim prostorima koji su u funkciji zadovoljavanja društvenih potreba i obogaćivanja kvalitete života građana.

Središtem grada prostire se Gradski park. Osim velikog parka u centru, postoje uređeni parkovi u ulici Kralja Tomislava i naselju Nova Subocka. U samom gradu i okolnim naseljima postoje uređena dječja igrališta. Sportska dvorana i kuglana najznačajniji su prostori za razvoj i provedbu sportskih, rekreativnih i natjecateljskih sadržaja. Na području grada Novske značajan je broj mjesnih odnosno društvenih domova koji stanovnicima omogućavaju pripremu i provedbu različite aktivnosti od značaja za lokalnu zajednicu.

Društvene djelatnosti - javne službe (uprava, prosvjeta, umjetnost, kultura, zdravstvo, socijalna skrb i sport) te udruge građana, vjerske zajednice i druge organizacije, kao sadržaji od javnog interesa, pripadaju skupini središnjih uslužnih funkcija i čine nadgradnju nekog područja. Prirodni i kulturni kapital te kulturna baština predstavljaju jedan od najznačajnijih potencijala za snažniji rast u budućnosti.

Kako je Novska prozvana velikim gradilištem, možemo se ponositi jer se nakon dugog niza propadanja uzdigao div grada Novske, a to je Hotel Knopp, na koji je do sada utrošeno samo na rekonstrukciju i dogradnju oko 3.011.206,11 EUR-a. Hotel će biti u funkciji Klastera kulture, za kulturne programe, koncerte, muzejske i galerijske sadržaje. Sadržavat će ugostiteljski i restoranski dio, a ondje će se održavati i druga okupljanja građana Novske i njihovih gostiju. Zgrada hotela Knopp (Slika 4.) sagrađena je polovinom 19. stoljeća, i zaštićeno je kulturno dobro. U budućem obnovljenom kompleksu hotela Knopp nalazit će se i Interpretacijski centar "Povijest Vojne granice" u Novskoj, koji je zamišljen kao muzejsko-izložbena i istraživačka institucija u kojoj će se na suvremen način vrednovati i prezentirati odabrani aspekti povijesti Vojne granice. Cijeli kompleks zgrade obuhvaća 2800 m², a u originalnom dijelu hotela uredit će se i 14 hotelskih soba (Slika 5.).

Slika 4. Hotel Knopp (1990.godina)

Izvor: <https://www.facebook.com/photo?fbid=108056935543327&set=pcb.108064235542597>

Slika 5. Hotel Knopp (2023.godina)

Izvor: <https://www.facebook.com/photo?fbid=108056935543327&set=pcb.108064235542597>

2.4.8. Javna vatrogasna postrojba Grada Novske

Na području Grada Novske djeluje Javna vatrogasna postrojba Grada Novske - JVP Novska. JVP Novska osnovana je 20. kolovoza 2018., osnivač je Grad Novska sa sjedištem u Novskoj, Trg dr. Franje Tuđmana 2, sukladno Odluci o osnivanju Javne vatrogasne postrojbe Grada Novska (“Službeni vjesnik” Grada Novske broj: 42/18, 54/18 i 74/20).

Vatrogasna postrojba je pravna osoba upisana u sudski registar Trgovačkog suda, zastupa je zapovjednik, a u njegovoj odsutnosti zamjenik zapovjednika.

JVP Novska udružena je u VZG Novska. Na području grada Novske ima 10 Dobrovoljnih vatrogasnih društava.

Slika 6. Grab Javne vatrogasne postrojbe

Izvor: <https://jvp-novska.hr/dokumenti/>

2.5. Akteri ruralnog razvoja u gradu Novskoj

Za razvoj grada Novske i njegovog ruralnog okruženja zaslužni su brojni akteri. Na temelju dosadašnjih aktivnosti i rada različitih aktera, autorica je odabrala one za koje drži da najviše doprinose ruralnom razvoju grada. Slijedi prikaz odabranih aktera.

2.5.1. LAG Zeleni trokut

Prema Lokalnoj razvojnoj strategiji LAG-a Zeleni trokut (2021.) LAG se nalazi u gradu Lipiku i osnovan je s ciljem promocije održivog razvoja, oživljavanja gospodarstva i

poboljšanja kvalitete života na području kojega LAG obuhvaća, korištenjem LEADER pristupa za razvoj ruralnih područja, koji se proteklih desetljeća uspješno provodi na području Europske unije. LEADER pristup razvoja ruralnih područja baziran je na specifičnostima prostora i na pristupu „odozdo prema gore“, uključujući lokalnu zajednicu i prepoznavanje vrijednosti lokalnih resursa. Stoga će se spajanjem gradova Lipik, Pakrac, Novska i Jasenovac u jednu cjelinu lakše prepoznati i maksimalno iskoristiti i unaprijediti već postojeći potencijali i osobitosti područja LAG-a, te zajedničkim aktivnostima osmisliti i potaknuti projekti bazirani na specifičnim potrebama ovoga područja. Povezivanjem javnog, privatnog i društvenog sektora, uz iskorištavanje svih prirodnih i ljudskih resursa na principu zajedništva, naći će se najkraći put do gospodarskog razvoja ovoga područja.

Misija i ciljevi LAG-a su:

- Priprema LAG područja za korištenje strukturnih fondova EU
- Stvaranje povoljnog gospodarskog okruženja te stvaranje novih radnih mjesta u LAG području
- Zaštita i unapređenje prirodnog i kulturnog naslijeđa
- Održivi razvoj selektivnih oblika turizma, poljoprivrede i drugih djelatnosti
- Osiguravanje protoka informacija i transfera znanja za napredak u razvoju ruralnog gospodarstva i lokalne zajednice
- Briga o infrastrukturnom, ekološko-socijalnom, kulturnom, gospodarskom i drugom razvoju u širem ruralnom području
- Razvijanje suradnje s drugim udrugama, organizacijama i dionicima ruralnog razvoja
- Promoviranje i poticanje javno-privatnih partnerstva u realizaciji projekata u ruralnom razvoju
- Podizanje kvalitete života u ruralnom području te zadržavanje stanovništva
- Podizanje razine znanja i društvene osviještenosti o ruralnom razvoju i važnosti višedioničkog kreiranja javne politike ruralnog razvoja među stanovništvom
- Potaknuti i podržati sve zajedničke inicijative i pojedinačne projekte u svrhu bržeg i jačeg gospodarskog i društvenog razvoja

Poznato je da su LAG-ovi produžena ruka Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, a dosadašnja suradnja između gradova, općina i poljoprivrednika je bila odlična. LAG-ovi koji su raspisivali natječaje u zadnjih pet godina a koji su sukladni

nacionalnim tipovima operacije, većinom su se odnosili na tipove operacija 6.3.1. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava, tip operacije 4.1.1. Rekonstruiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava i tip operacije 7.4.1. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu. Ovim tipovima operacija i uspješnim provedbama poljoprivrednici su postali konkurentniji na tržištu, modernizirali su svoja gospodarstva, povećali su svoju ekonomsku vrijednost, te su iz malog poljoprivrednika prešli u velike, mladi poljoprivrednici do 41 godinu imali su pogodnosti sa dodatnih 20 % sufinanciranja, čak i oni koji nisu mislili da će se baviti poljoprivredom i ostati na svome ognjištu, danas ponosno prate svoj razvoj i rast. Na osnovi tipa operacije 7.4.1. revitalizirali su se zapušteni prostori u ruralnim naseljima, te se u tim prostorima okupljaju mladi, održavaju se razni sadržaji.

2.5.2. Udruga mladih Novska

Sa službenih stranica Udruge mladih Novska¹⁸ saznaje se da Udruga djeluje na području Grada Novske zadnjih devetnaest godina. Udruga je nepolitička i neprofitna organizacija. Ciljevi su joj poticanje mladih na aktivno sudjelovanje, okupljanje i poboljšanje života na području Grada Novske i njenih ruralnih naselja, raznim manifestacijama, radionicama te organiziranjem raznih događaja. Udruga mladih Novska aktivna je u humanitarnim i edukativnim programima, s dodatnim sportskim i zabavnim sadržajem. Tijekom godina, ostvarili su razna sufinanciranja i partnerstva. U 2018. godini, primili su sufinanciranje od Grada Novske u iznosu od 2.521,733 eura za program zadovoljenja javnih potreba, koji je uključivao manifestacije, radionice o javnom nastupu i medijskom treningu te ekološke akcije. Također u 2018. godini, ostvarili su sufinanciranje od Agencije za elektroničke medije u iznosu od 1.327,23 eura za projekt "Medijski izazov za mlade Novljane", u partnerstvu s Gradom Novska. U 2019. godini, primili su sufinanciranje od Agencije za elektroničke medije u iznosu od 1.061,78 eura za projekt "Medijski izazov za mlade Novljane 2". U 2020. godini, Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku odobrilo im je sufinanciranje u iznosu od 9.954,21 eura za projekt "Mladi Kokičari". U 2021. godini, ostvarili su sufinanciranje iz Europskog socijalnog fonda za projekt "Javi se,

¹⁸ Udruga mladih Novska <https://umn.hr/>

promijeni s(v)e!" u iznosu od 248.058,93 eura, koji je uključivao zapošljavanje 4 osoba koje rade s osobama u NEET statusu. Također su primili sufinanciranje od Grada Novske u iznosu od 5.308,91 eura za program zadovoljenja javnih potreba i 2.654,46 eura za sredstva za režije.

U 2022. godini, ostvarili su sufinanciranje iz Ministarstva vanjskih i europskih poslova za projekt "EU for you" u iznosu od 5.972,53 eura i iz Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade za projekt "Mlade i spretne ruke" u iznosu od 13.935,89 eura. Također su primili sufinanciranje od Grada Novske u iznosu od 4.711,66 eura za program zadovoljenja javnih potreba i 3.716,24 eura za sredstva za režije. Udruga se usmjerava na jačanje civilnog društva i uključivanje mladih u lokalnu zajednicu te provodi razne projekte i aktivnosti kako bi to ostvarila.

2.5.3. Trgovačko društvo Korina proizvodnja d.o.o.

Sa službene stranice Poslovna Hrvatska¹⁹ saznaje se da je Korina proizvodnja d.o.o. trgovačko društvo osnovano je 1992. godine. Upisan je sudski registar Trgovačkog suda Zagreb. Sjedište trgovačkog društva je u naselju Rajić (grad Novska), na adresi Radnička ulica 14/a. Razvoj poduzeća je temeljen na sposobnosti posloводства i zaposlenika koji su uspješno odgovorili potrebama razvoja. Korisnik je upisan u Registar poreznih obveznika i obveznik je poreza na dobit. Osnovna djelatnost društva je ratarska i stočarska proizvodnja, a ostale djelatnosti su proizvodnja stočne hrane, skladištenje i dorada ratarskih proizvoda. Tvrtka Korina proizvodnja d.o.o. svoje poslovanje temelji na dugogodišnjoj tradiciji poljoprivredne proizvodnje koja je obilježena trendom rasta i stabilnosti. Korina proizvodnja d.o.o. domaće proizvođače ne smatra konkurencijom, nego poslovnim kolegama s kojima se zajednički pokušava unaprijediti proizvodni proces i prodaja. Konkurentske prednosti su iskustvo i tradicija, uhodani prodajni kanali te povoljni položaji farmi. Mnogi OPG-ovi sa područja Novske, Lipovljana, Jasenovca i šire, kooperiraju sa Korina proizvodnja d.o.o., te svoje žitarice skladište ili prodaju navedenom društvu. Također od njih kupuju repromaterijale, mineralna gnojiva i zaštitna sredstva za sjetvu pojedinih kultura. Kako se

¹⁹ Poslovna Hrvatska <https://www.poslovna.hr/lite/korina-proizvodnja/22618/subjekti.aspx>

Korina proizvodnja d.o.o. bavi i stočarstvom, većinu teladi otkupljuje od lokalnih OPG-ova za daljnji tov. Rekla bih da ovo trgovačko društvo značajno doprinosi našem lokalnom razvoju i doprinosi kvaliteti poljoprivrednika. Dostupno je svakom pogledu, od nabave repromaterijala, sredstva za zaštitu bilja, mineralnog gnojiva, skladištenje i prodaja žitarica, usluge vršenja žitarica i prijevoz žitarica, otkup teladi. Poljoprivrednici su zadovoljni suradnjom, uslugom i blizinom velikih silosa za skladištenje žitarica.

2.5.4. Razvojna agencija Grada Novske -NORA

Institucija koja je osnovana 2018. godine od strane Grada Novske. Sjedište je u Novskoj, Potočna 25. Trenutno je zaposleno 10 stručnih suradnika,1 administrativni referent i 1 asistent za provedbu EU projekata. Stručni suradnici imaju dugogodišnje iskustvo u pripremi i provedbi nacionalnih i EU projekata, izradi poslovnih planova, strateških dokumenata, investicijskih studija, brandiranju proizvoda ili usluga, marketinškim djelatnostima, te edukaciji poduzetnika.

Djelatnosti NORA-e:

- Savjetovanje u vezi s poslovanjem i upravljanjem, ostale poslovne djelatnosti
- Informiranje poduzetnika o mjerama poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva
- Organiziranje stručnih skupova, seminara i edukacija poduzetnika
- Izrada godišnjih i višegodišnjih Programa poticanja poduzetništva na području Grada Novske
- Obrada i rješavanje predmeta za osnivača, koji su izravno ili neizravno vezani za razvoj gospodarstva na području Grada Novske
- Druge djelatnosti koje su u općem interesu razvoja gospodarstva na području Grada Novske
- Priprema i izrada dokumentacije, programa i projekata za osnivača koji se radi njegova financiranja ili sufinanciranja prijavljuje na raspisane natječaje državnih tijela, fondova i drugih domaćih stranih institucija
- Pružanje usluga grafičkog dizajna
- Suradnja s jedinicom lokalne samouprave u analizi gospodarskog okruženja, ispitivanja tržišta i javnog mnijenja

- Izrada studija izvedivosti, investicijskih elaborata i ostalih tehničkih podloga u sklopu pripreme i razvoja projekata za potrebe jedinice lokalne samouprave i lokalnih javnih dionika
- Izrada poslovnih planova, investicijskih studija, studija izvedivosti, investicijskih elaborata i ostalih tehničkih podloga u sklopu pripreme i razvoja projekata za poduzetnike
- Tehnička pomoć lokalnim javnim dionicima u planiranju, pripremi, apliciranju i provedbi projekata financiranih iz EU fondova i programa
- Suradnja s jedinicom lokalne samouprave u privlačenju investicija i promociji gospodarskih zona
- Sudjelovanje u planiranju, pripremi, izradi, provedbi i promociji strateških i razvojnih projekata za potrebe jedinica lokalne samouprave
- Planiranje, priprema, izrada i provedba vlastitih projekata financiranja iz EU fondova i programa
- Suradnja s financijskim, nacionalnim, županijskim i ostalim institucijama sa svrhom poticanja gospodarskog razvoja jedinice lokalne samouprave
- Obavljanje i drugih djelatnosti koje služe obavljanju osnovnih djelatnosti ustanove

Razvojna agencija ima Odjel za Ruralni razvoj, Odjel za poduzetnike i EU fondove, te odjel za marketing i grafički dizajn. Razvojna agencija NORA je vrlo aktivan akter razvoja grada Novske.

2.5.5. Poduzetnički inkubator PISMO

Prema podacima Poduzetničkog inkubatora PISMO²⁰ inkubator se nalazi u Novskoj, osnovan je u sklopu Inicijative Sisačko – moslavačke županije: Sisačko-moslavačka županija – centar gaming industrije i projekta Stvaranje poticajnog poduzetničkog okruženja u Sisačko-moslavačkoj županiji, čiji je nositelj Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije SI-MO-RA d.o.o. Cilj projekta je i povezivanje poduzetnika s javnim sektorom, obrazovnim institucijama i znanstveno-istraživačkim sektorom. Poduzetnički inkubator specijaliziran je za gaming industriju, te u Hrvatskoj provodi trenutno najpopularniju

²⁰ Poduzetnički inkubator PISMO <https://inkubator-pismo.eu/>

edukaciju kako izraditi videoigre. Projekt je vrijednosti oko 25 milijuna kuna, od čega je 20 milijuna bespovratnih. Obnovljene su dvije zgrade, u kojima su smješteni uredi sa svom opremom, simulatori s VR opremom, glazbeni i video studio, motion capture studio s 24 kamere, fotogrametrijski studio sa 170 fotoaparata, multimedijски prostor i konferencijska dvorana. Polaznici programa Unity i Blender educiraju se kako da rade na proizvodima za koje ima velikog prostora na tržištu, kako proizvesti video igre, stvarati grafičke elemente i zvuk, te programirati, edukacije traju šest mjeseci i besplatne su. Nezaposleni od Hrvatskog zavoda za zapošljavanje primaju minimalnu plaću i putne troškove, a pri završetku educiranja gotovo da nema nezaposlenih. Na edukacije se prijavljuju kandidati iz cijele Hrvatske. Kako se prijavljivalo sve više mladih, uvidjela se potreba da oformi srednjoškolski program za smjer tehničara za razvoj video igara. Sa Ministarstvom obrazovanja napravljen je kurikulum, te se u Novskoj od 2020. godine može upisivati na taj smjer.

3. MATERIJALI I METODE

Za ovaj rad će se koristiti primarni i sekundarni izvori podataka koji se odnose na aktere ruralnog razvoja Grada Novske. Sekundarni izvori podataka su knjige, stručni i znanstveni članci, strateški dokumenti i Internet izvori. Najviše je korištena Strategija, web stranice Agencije za plaćanja u poljoprivredi i ruralnom razvoju te podaci Državnog zavoda za statistiku. Primarni podaci prikupiti će se metodom intervjua s akterima ruralnog razvoja, te će se na temelju teorijskog i empirijskog istraživanja izraditi SWOT analiza. Primarni podaci u ovom radu dobiveni su provedbom intervjua kao metode istraživanja. Intervju je proveden sa ravnateljima, direktorima i predsjednicima, odnosno akterima za koje smatram da su bitni za ruralni razvoj Grada Novske. **Intervju** (engleski *interview* < francuski *entrevue*: susret radi razgovora, dogovora) Razgovor; novinska vrsta u kojoj se sadržaj izražava u obliku pitanja i odgovora. Namijenjen objavljivanju u tiskovnim medijima, na radiju i televiziji, razgovor s nekom istaknutom osobom o njoj samoj ili o nekoj zanimljivoj temi, u pravo vrijeme i sa spretnim pitanjima, jedan je od najčešćih oblika novinarskog izražavanja. Uspješnost intervjua ovisi o izboru teme, osobe i pitanja. Za razliku od novinskog intervjua istraživački intervju može biti polu strukturiran ili strukturiran (Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2003, str. 142.). **Strukturirani intervju** je intervju s unaprijed utvrđenim sadržajem i standardiziranim popisom pitanja u kojima se traže točno određene informacije²¹. U Prilogu 1. nalaze se pitanja iz intervjua provedenog sa akterima ruralnog razvoja Grada Novske.

Intervjui su provedeni u vremenskom periodu od 12. srpnja do 22. rujna 2023. godine. Provedeno je pet intervjua sa odgovornim osobama iz prethodno navedenih institucija. Svaki intervju je trajao od 30 do 40 minuta i odvijao se u uredima navedenih aktera, a izjave su zabilježene u cijelosti i nalaze se u Prilogu 1. rada. Ispitanici su se rado odazvali i odgovarali na postavljena pitanja. Pristali su da se navode i njihovi podaci u cijelosti. U odgovorima su dobiveni zanimljivi podaci. Nakon dobivenih odgovora, odgovori su analizirani i međusobno uspoređeni te su na temelju te analize i usporedbe doneseni zaključci. U slijedećem poglavlju nalaze se rezultati istraživanja.

²¹ Strukturirani intervju <http://struna.ihj.hr/naziv/strukturirani-intervju/20988/>

4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Rezultati istraživanja dobiveni su putem intervjua s pet sugovornika. U nastavku rada nalaze se cjelovite zabilješke s provedenih intervjua.

4.1. Zabilješka intervjua sa ravnateljicom Razvojne agencije Grada Novske -NORA

1. Molim ukratko predstavite tvrtku u kojoj radite.

Ja sam Vida Iličić, ravnateljica Razvojne agencije Grada Novske – NORA. Grad Novska je osnovao Razvojnu agenciju Grada Novske-NORA (u daljnjem tekstu NORA) sa svrhom da doprinosi razvoju gospodarskog, javnog i civilnog sektora grada Novske, potiče i razvija poduzetničke potencijale i podupire razvoj gospodarskog, društvenog, kulturnog i socijalnog života stanovništva grada Novske. Temeljem važnosti zadaće koju ova institucija preuzima u cjelokupnom razvoju grada a ne samo poduzetništva, NORA je utvrdila svoje strateške ciljeve i to:

- 1. sudjelovati u stvaranju preduvjeta za razvoj MPS i otvaranje radnih mjesta*
- 2. doprinijeti jačanju civilnog i javnog sektora*
- 3. identifikacija i priprema razvojnih projekata za grad Novsku*
- 4. razvijati i jačati kapacitete Nore*

Navedeni strateški dugoročni ciljevi su prioritetno određivali aktivnosti NORE, međutim NORA je radila i na realizaciji i razvoju slijedećeg kako bi osigurala praćenje trendova na nacionalnoj i međunarodnoj razini vezano za razvojne projekte, razvoj gospodarstva, poduzetništva i lokalne zajednice:

- Doprinosi poticanju i jačanju međuinstitucionalne suradnje na lokalnoj i regionalnoj razini*
- Organizira i Sudjeluje na sajmovima, manifestacijama i konferencijama*
- Aktivno se uključuje u društveno kulturni i gospodarski život u gradu Novska*
- Pruža podršku, potiče rad i provodi planirane aktivnosti LAG-a ZELENI TROKUT*
- Inicira i usmjerava razvoj lokalnih poduzetnika na primjenu novih tehnologija. Digitalne i zelene tranzicije svoga poslovanja*
- WEB i ostala promocija NORE i grada Novske*

2. Molim nabrojite i opišite najveće uspjehe tvrtke u posljednjih 5 godina.

NORA je u posljednjih 5 godina pripremila i provela preko 300 projekata ukupne vrijednosti preko 50 milijuna eura. Projektima se stvarao eko sustav to jest vodila se briga da se paralelno razvijaju sva naselja, da se ulaže u infrastrukturne projekte, u društvene, socijalne, obrazovne i u projekte gospodarskog to jest privatnog sektora. Nešto na što smo ponosi a to je da će Grad Novska dobiti još jedan novi vrtić, a vrijednost projekta je 8.640.000,00 kuna, nadalje u Novskoj će se izgraditi Dom za starije vrijednost projekta je 3.400.000,00 eura, revitalizirali smo staru područnu školu u Jazavici koja je godinama propadala, a sada je tamo Kulturni centar za mlade koju izviđači i mladi okolnih naselja koriste za aktivnosti za mlade i razne edukacije te primanje mladih iz cijeloga svijeta, jer je tamo međunarodni izviđački kamp. Također smo na Društvenom domu u Rajiću napravili rekonstrukciju i opremanje, te se taj prostor koristi kao društveni kulturni centar te je u sklopu njega napravljena i dječja igraonica sa knjižnicom za predškolski uzrast. Vrijednost projekta je iznosila oko 6.600.000,00 kuna, zatim tu je rekonstrukcija i gradnja našega klastera kulture Hotel Knopp.

3. Što je tvrtka konkretno napravila za unaprjeđenje života u ruralnoj sredini- okolica grada Novske?

Društveni domovi po naseljima su uređeni i opremljeni te je toj ruralnoj sredini omogućilo kvalitetniji društveni i kulturni život, osigurali su se prostori za funkcioniranje udruga, mještana, mjesnih odbora, OPG-a i sl. Dječji vrtići i igraonice, izgradnja i opremanje dječjih vrtića doprinijelo je kvaliteti života mladih obitelji. Dnevni centar za starije osobe, nova usluga u uređenom za starije stanovništvo gdje imaju cjelodnevnu njegu i mogućnost provođenja kvalitetnijeg društvenog života. Provođenje projekta ZAŽELI, zaposleno 120 nezaposlenih žena i preko 1000 starijih osoba prima uslugu pomoći u kući.

Pripreme i provedbe mjera ruralnog razvoja za lokalne OPG-ove, gdje je prijavljeno oko 60 projekata ukupne vrijednosti oko 50.000.000,00 kuna za unaprjeđenje gospodarstva te postizanja konkurentnosti na tržištu i održivosti. Uspostava Centra za ruralni razvoj u naselju Paklenica u kojem lokalni OPG-ovi mogu dobiti sve informacije za trenutne natječaje i prilike koje su dostupne za razvoj poslovanja a civilno stanovništvo pomoć u pripremi prijave za energetske obnove obiteljskih kuća.

4. Kakvi su budući planovi razvoja tvrtke u narednih pet godina?

NORA će i u svim narednim godinama biti apsolutna podrška razvoju kroz pripremu i provedbu projekata kako EU tako i nacionalnih. Isto tako će biti na usluzi za pripremu dokumentacije i poslovnih planova za kreditna sredstva. Sudjelovat će u društvenom životu kroz organizaciju i suorganizaciju društveno kulturnih manifestacija itd.

5. S kojim tvrtkama/organizacijama/udrugama imate najbolju suradnju?

NORA surađuje sa svim udrugama kao što su Udruga mladih, Odred izviđača itd., odličnu suradnju imamo sa Gradom Novska koja je vlasnik i osnivač NORE, s komunalnim poduzećima, sa OPG-ovima i tvrtkama kao što je KORINA d.o.o..

6. Tako je najjači pokretač/akter ruralnog razvoja u Gradu Novskoj/okolici?

U javnom sektoru sigurno Razvojna agencija NORA koja okuplja, umrežava i daje podršku svim sektorima civilnom, javnom i gospodarskom. U privatnom sektoru KORINA d.o.o. koja okuplja velik broj kooperanata i na taj način jača razvoj poljoprivrede na području Grada Novske.

4.2. Zabilješka intervjua sa predsjednicom Udruge mladih Novska

1. Molim ukratko predstavite Udrugu u kojoj radite.

Ja sam Tijana Šapina predsjednica Udruge Mladih Novska. Udruga mladih Novska je nepolitička i neprofitna organizacija koja djeluje na području grada Novske od 2004. godine. Osnovana je s ciljem poticanja mladih na aktivno sudjelovanje i poboljšanje života na području grada Novske i šire okolice. Cilj je aktivno uključiti mlade osobe u izgradnju kvalitetnog načina života te ih potaknuti da sudjeluju u svim aktivnostima s posebnim naglaskom na sportske, kulturne, ekološke, humanitarne i edukativne aktivnosti.

2. Molim nabrojite i opišite najveće uspjehe Udruge u posljednjih 5 godina.

Mi svaki projekt smatramo uspješnim bilo to da se radi o malom ili velikom financijskom iznosu. Ali evo istaknut ću tri veća projekta, a to su sufinanciranje tri projekta iz Europskog socijalnog fonda, to je projekt „NOVsky“ sufinanciran u iznosu od 315.020,88 eura, projekt „proBUDI VJEŠTinu“ u iznosu od 157.042,77 eura, te projekt „Centar za ruralni razvoj“ u

iznosu od 244.714,31 eura. Posebno smo ponosi na društveno poduzeće Drvni centar koje je uspostavljeno kroz projekt „proBUDI VJEŠTinu“ koji je sufinanciran sredstvima Europskog socijalnog fonda, čiji smo mi nositelji, a nedavno smo registrirali i gospodarsku djelatnost čime je omogućeno poslovanje Drvnog centra na načelima društvenog poduzetništva. Drvni centar se bavi ponovnom uporabom drveta, tj. restauriranje, tapeciranje i renovaciju starih namještaja ili drugih proizvoda od drveta, poput stolica, stolova, ormara, kreveta i slično, a kojima bi dobro došlo i osvježenje u vidu brušenja, lakiranja, bojanja i sitnih popravaka.

3. Što je Udruga konkretno napravila za unaprjeđenje života u ruralnoj sredini- okolica grada Novske?

Udruga mladih Novska kroz 18. godina rada i svojeg aktivnog djelovanja te provođenja aktivnosti na području grada Novske i okolice, organizirala je razne događaja i manifestacije kojima unaprjeđuje znanje i kvalitetu življenja mladih na području grada Novske. Tijekom svojeg redovnog djelovanja Udruga je organizirala razne edukativne radionice, tribine i ostale sadržaje usmjerene mladima te zajedno s njima sudjelovala u građenju i formiranju raznih događaja koji mladima pružaju dodatna znanja i iskustva kroz neformalna obrazovanja i druženja. Udruga je sudjelovala u mnogim humanitarnim akcijama, organizirala je razna sportska, kulturna i ostala natjecanja. Idejni je začetnik već prepoznatljive novljanske utrke Novska Run te je dugi niz godina izdavala časopis za mlade grada Novske pod nazivom Moral grada mog. Nadalje, Udruga mladih Novska podržava sve gradske manifestacije i sudjeluje u tjednima cjeloživotnog učenja i ostalim projektima i programima organiziranih od strane ostalih udruga i institucija na području grada Novske. Također, provedbom projekta ostvarenim sufinanciranje iz nacionalnih natječaja i projekata Europskog socijalnog fonda pružaju se nove mogućnosti i aktivnosti mladima na područja grada Novske, jačaju se znanja i kapaciteta mladih i pružaju nova društvena i socijalne aktivnosti. Osim toga revitaliziraju se i napušteni prostori u vlasništvu Grada Novske i daju nove namjene te pokretanjem društveno odgovornog poduzetništva dodatno se jača i gospodarska grana grada Novske.

4. Kakvi su budući planovi razvoja Udruge u narednih pet godina?

Fokus je usmjeren na jačanje kapaciteta organizacije civilnog društva i poticanja aktivnijeg uključivanja mladih u život lokalne zajednice što obuhvaća i niz edukacija i radionica za

članove naše udruge kao i svih mladih na području grada Novske. Djelovanje Udruge je humanitarno, edukativno, a u programu se nalaze zabavni i sportski sadržaji. Od 2019. godine Udruga mladih Novska aktivno sudjeluje u kreiranju i apliciranju projekata na EU fondove, posebice na Natječaje Europskog socijalnog fonda, te taj trend nastavljamo i dalje.

5. S kojim tvrtkama/organizacijama/udrugama imate najbolju suradnju?

Udruga ima odličnu suradnju sa gradom Novska, Razvojnou agencijom - NORA, osnovnim i srednjom školom u Novskoj.

6. Tko je najjači pokretač/akter ruralnog razvoja u Gradu Novskoj/okolici?

Smatram da je Razvojna agencija Nora jedan od najjačih pokretača ruralnog razvoja u Gradu Novskoj. Znamo kako je Novska postala veliko gradilište a sve infrastrukture na području grada i okolnih naselja su nastale pisanjem i provedbom projekata koje je pisala Razvojna agencija.

4.3. Zabilješka intervjua sa voditeljicom Poduzetničkog inkubatora Pismo

1. Molim ukratko predstavite Inkubator u kojem radite.

Ja sam Ivana Matanović voditeljica Odjela za provedbu programa i projekata i zamjenica ravnateljice Regionalnog koordinatora Sisačko-moslavačke Županije. Poduzetnički inkubator PISMO nalazi se u Novskoj i namijenjen je industriji razvoja videoigara i metalnoj industriji. U sklopu projekta obnovljene su dvije zgrade s ukupno 20 ureda, coworking prostorom i konferencijskim dvoranama te je kupljena oprema namijenjena gaming i metalurškoj industriji.

2. Molim nabrojite i opišite najveće uspjehe Inkubatora u posljednjih 5 godina.

Ideja i osnovni cilj za osnivanje poduzetničkog inkubatora bila je olakšati poduzetnicima njihovo poslovanje i otvaranje novih radnih mjesta. Otvaranjem start-up-ova u Inkubatoru PISMO nastoji se ojačati poduzetništvo na području SMŽ. Inkubator je fokusiran na sektore metalne industrije i industrije razvoja video igara. Metalna industrija imala je dugogodišnju tradiciju na području Sisačko-moslavačke županije te je kao takva jedan od prioriternih gospodarskih sektora u županiji s velikim neiskorištenim potencijalom. Također, potiče se i

razvoj gaming industrije, grane koja posljednjih godina bilježi veliku ekspanziju. Osim toga, opremljenost poduzetničke infrastrukture omogućuje poduzetnicima da razvijaju ideje i na drugim područjima djelovanja. Danas u inkubatoru posluje više od 80 start-upova.

3. Što je Inkubator konkretno napravio za unaprjeđenje života u ruralnoj sredini- okolica grada Novske?

Osnivanje poduzetničke infrastrukture koja će u 26 funkcionalno-prostornih jedinica sadržavati svu potrebnu opremu poput CNC stroja, 3D printera, glazbenog i filmskog studija te uz sav potreban software omogućiti povećanje poduzetničke aktivnosti. Poduzetnički inkubator utjecao je na stvaranje kvalitetnog poduzetničkog okruženja stvarajući prostor, pružajući usluge i mogućnost korištenja opreme kako bi poduzetnicima bilo lakše i dostupnije raditi na razvoju svog poslovanja. Razvojem poslovanja i stvaranjem novih proizvoda i usluga stvorit će se uvjeti za otvaranje novih radnih mjesta, što u SMŽ, kao županiji s velikom stopom nezaposlenosti, predstavlja potrebu i nužnost. Osim infrastrukture Inkubator nudi edukacije, konferencije, natjecanja, savjetovanja te dječje kampove.

4. Kakvi su budući planovi razvoja Inkubatora u narednih pet godina?

Slijedeći naš veliki plan je izgradnja Kampusa gaming industrije u Novskoj tj. objekata vezanih uz otvorenje studija, studentskog i učeničkog doma, Poduzetničkog inkubatora za eSport arenu s 4000 mjesta te Akceleratora gaming industrije. U planu Kampusa je imati i petogodišnji visokoobrazovni program s 50 studenata godišnje te srednjoškolski program i razrede s 24 učenika godišnje. Svi kapaciteti bit će na bazi od 400 osoba s osiguranim smještajem u domovima, a od sadržaja planirana je i konferencijska dvorana, menza, sportska dvorana i sav drugi sadržaj za profesore i prateću službu. Kampus će se graditi na površini od oko 8 hektara zemljišta u novljanskoj poduzetničkoj zoni.

5. S kojim tvrtkama/organizacijama/udrugama imate najbolju suradnju?

AI generalni je partner Inkubatora, dok Inkubator surađuje izvrsno s gradskim i županijskim institucijama, školama i dr.

6. Tako je najjači pokretač/akter ruralnog razvoja u Gradu Novskoj/okolici?

Smatram da je Poduzetnički inkubator najjači pokretač ruralnog razvoja u Gradu Novskoj i okolici.

4.4. Zabilješka intervjua sa voditeljem LAG Zeleni trokut

1. Molim da ukratko predstavite tvrtku/organizaciju/udrugu u kojoj radite.

Ja sam Igor Matek upravitelj Lokalne akcijske grupe „Zeleni trokut“. LAG je partnerstvo javnog, gospodarskog i civilnog sektora na području koje djeluje na području Grada Lipika, Grada Novska, Grada Pakraca, Općine Jasenovac i naselja Janja Lipa sa područja Grada Kutina, a koje ima zadatak pripremati i provoditi lokalnu razvojnu strategiju (LRS) na svome području u skladu sa načelima LEADER pristupa ruralnom razvoju Europske unije. U tome smislu LAG je provedbeno tijelo treće razine za dodjelu sredstava iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR).

2. Molim da nabrojite i opišete najveće uspjehe tvrtke/organizacije/udruga u posljednjih 5 godina.

LAG je u programskom razdoblju 2014.-2020. uspješno provodio LRS u okviru koje je odabrao 64 projekta za dodjelu potpore iz EPFRR-a. LAG je za provedbu LRS imao na raspolaganju 1.783.031,91 € od čega je 1.469.606,20 € bilo namijenjeno za dodjelu putem potpora.

3. Što je tvrtka/organizacija/udrug konkretno napravila za unaprjeđenje života u ruralnoj sredini - okolica grada Novske?

Putem LAG natječaja odobreno je 29 projekata sa područja Grada Novska kojima je dodijeljen ukupni iznos od 572.602,92 €.

4. Kakvi su budući planovi razvoja tvrtke/organizacije/udruga u narednih 5 godina?

LAG je u postupku usvajanja nove Lokalne strategije za razdoblje 2023.-2027. koja, ako bude odabrana za financiranje od strane APPRRR-a može očekivati sredstva u visini od 1.882.000,00 €.

5. S kojim tvrtkama/organizacijama/udrugama imate najbolju suradnju?

Do sada najbolju suradnju imamo sa LAG-om „Moslavina“ Kutina, Novljanskom razvojnom agencijom NORA, te Lipičkom razvojnom agencijom „LIRA“.

6. Tko je najjači pokretač /akter ruralnog razvoja u Gradu Novskoj/okolici?

Smatramo da su najjači pokretači ruralnog razvoja poljoprivredna gospodarstva.

4.5. Zabilješka intervjuja sa vlasnicom Korina proizvodnja d.o.o.

1. Molim da ukratko predstavite tvrtku/organizaciju/udругu u kojoj radite.

Ja sam Ljubica Novota jedan od vlasnika tvrtke Korina proizvodnja d.o.o. Novska. Tvrtka Korina proizvodnja d.o.o. izrazito je proizvodna tvrtka u ratarsko stočarskoj proizvodnji i proizvodnji stočne hrane uz pripadajuće kapacitete za sušenje, doradu i skladištenje ratarskih kultura. Posjeduje vlastite farme za tov junadi. Osnovana 1992. i danas zapošljava 32 zaposlenika što trenutno zadovoljava potrebe tehnologije i opsega proizvodnje.

2. Molim da nabrojite i opišete najveće uspjehe tvrtke/organizacije/udругe u posljednjih 5 godina.

Najvećim uspjehom smatramo što smo održali proizvodnju tehnološki i infrastrukturno unaprijedili te zadržali svoje zaposlenike. Također smo uključili uzgoj stoke u optimalnom odnosu na oranične površine čime zadovoljavamo osnovni postulat održivog gospodarenja u proizvodnji.

3. Što je tvrtka/organizacija/udругa konkretno napravila za unaprjeđenje života u ruralnoj sredini - okolica grada Novske?

U tvrtki su zaposlenici većinom sa ovog područja. Kreditiramo naše OPG-ove repromaterijalom za sjetvu žitarica i uljarica te osiguravamo kompletan otkup istih.

4. Kakvi su budući planovi razvoja tvrtke/organizacije/udругe u narednih 5 godina?

Planiramo i nadalje ulagati u nabavu opreme s namjerom postizanja efikasnosti u zadovoljenju agrotehničkih rokova, a time i podizanja kvalitete uvjeta rada zaposlenika kako bi uspješno odgovorili potrebama razvoja.

5. S kojim tvrtkama/organizacijama/udrugama imate najbolju suradnju?

Najbolju suradnju ostvarujemo sa: Poljoprivredni institut Osijek, Axereal croatia d.o.o, Pik Vrbovec, Mesnice Uremović, Mauthner d.o.o., Agromajs d.o.o., Petrokemija d.o.o.....

6. Tko je najjači pokretač /akter ruralnog razvoja u Gradu Novskoj/okolici?

Najveći pokretač ruralnog razvoja je po meni Grad Novska preko svoje razvojne agencije Nora u povlačenju sredstava, a u proizvodnom dijelu Korina proizvodnja d.o.o. i OPG-ovci.

Provedenim intervjuima predstavljen je rad dvaju civilnih sektora te dva javna i jedan privatni sektor. Najuspješniji akter u zadnjih pet godina su Razvojna agencija Grada Novske – NORA i Poduzetnički inkubator PISMO i ako su mlade institucije znatno su promijenile razvoj Grada Novske. Korina proizvodnja d.o.o. i LAG Zeleni trokut su sljedeći važni razvojni akteri jer su do sada imali uspješnu poslovnu suradnju sa OPG-ima i lokalnim stanovništvom, te posljednje su pozicionirani Udruga mladih Novska zbog okupljanja mladih iz ruralnih prostora. Za unaprjeđenje života u ruralnoj sredini smatram bitnim Razvojnu agenciju i Poduzetnički inkubator jer su uspješnim poslovnim planovima i edukacijama stvorili nova radna mjesta, te je stoga porastao i broj obrta. Zatim su važni Korina proizvodnja i LAG zbog održivosti, rasta i razvoja OPG-a, te ne manje važnu, Udrugu mladih, zbog provođenja niza aktivnosti, od edukacija do održavanja raznih manifestacija. Najambicioznije planove za sljedećih pet godina ima LAG koji je usvojio novu Razvojnu strategiju 2023.-2027. koja će najviše poticati male OPG-ove i ulagati u infrastrukturu u ruralnim područjima te Poduzetnički inkubator kojemu je cilj izgradnja Kampusu gaming industrije koji je ujedno i strateški plan Republike Hrvatske. Zatim slijede Razvojna agencija, Korina proizvodnja i Udruga mladih koji će se i dalje brinuti za održivost i provedbu projekata, pružanje proizvoda i usluga OPG-ima i stvaranje novih ideja za ostanak i zajedništvo lokalnog stanovništva i mladih. Svi akteri podjednako ostvaruju suradnje, ali smatram da Razvojna agencija, Korina proizvodnja i LAG najviše međusobno surađuju. Udruga mladih najviše surađuje s Razvojnou agencijom u pogledu pisanja i provedbe projekata za mlade. Poduzetnički inkubator oni ima malu ili nikakvu suradnju sa ostalim akterima. Na kraju se može zaključiti da je Razvojna agencija grada Novske - NORA najuspješniji akter za razvoj Grada Novske jer agencija je uključena u većinu različitih projekata i suradnji i vrlo tijesno surađuje s Gradom Novska.

5. SWOT ANALIZA

SWOT analiza²² jedna je od najpoznatijih i osnovnih tehnika strateške analize unutar poslovnih znanosti. Ona je analitički okvir za dobivanje relevantnih informacija o području grada Novske i o okruženju u kojem djeluje sada i u budućnosti. Svrha analize je utvrditi snage i slabosti te mogućnosti i prijetnje u okruženju. Nalazi SWOT analize temelje se na pretpostavci da se najveći uspjeh postiže maksimiziranjem vlastitih snaga i prilika uz istovremeno minimiziranje prijetnji i slabosti. SWOT analiza omogućila je prepoznavanje unutarnjih snaga i slabosti zajednice, ali i mogućnosti (prilika) i prijetnji (ograničenja) iz okruženja.

PREDNOSTI (SNAGE)	SLABOSTI
<p><u>Prirodni resursi, okoliš, infrastruktura</u> - Povoljan geoprometni položaj - Postojanje važnog željezničkog čvorišta - Razvijena prometna infrastruktura - Blizina državne granice s Bosnom i Hercegovinom - Dobra telekomunikacijska infrastruktura i energetska infrastruktura - Dobra izgrađenost vodoopskrbne mreže - Značajni i očuvani prirodni resursi (blizina zaštićene prirodne baštine – Park prirode Lonjsko polje, poljoprivredne, šumske i vodne površine)</p> <p><u>Gospodarstvo</u> - Orijentiranost prema prerađivačkoj industriji, građevinarstvu i trgovinskim djelatnostima (ostvaruju najveći prihod i zapošljavaju najveći broj radnika) - Razvoj visoko dobitne industrije računalnih igara (gaming industrije) -</p>	<p><u>Prirodni resursi, okoliš, infrastruktura</u> - Nesanirane velike štete na infrastrukturi uslijed ratnih djelovanja - Nedostatno održavanje nerazvrstanih cesta - Nedovoljna povezanost prigradskih područja s gradskim središtem – javni prijevoz - Nedostatak financijskih sredstava za izgradnju kanalizacijske mreže - Nedovoljno izgrađen sustav javne rasvjete</p> <p><u>Gospodarstvo</u> - Nedovoljno aktivan i spor proces revitalizacije gospodarstva, obnove gospodarskih objekata, pokretanja proizvodnih procesa - Gubitak velikog broja radnih mjesta - Nedovoljna motiviranost gospodarskih čimbenika i loša educiranost poduzetnika - Nedovoljna informiranost poduzetnika o korištenju EU fondova i potpora na županijskoj i lokalnoj</p>

²² SWOT analiza <https://www.markething.hr/sto-je-swot-analiza-i-koje-su-smjernice-potrebne-za-izradu/>

<p>Obrtnička tradicija - Sustavni poticaji za razvoj mikro, malog i srednjeg poduzetništva - Poticaji za pokretanje start-up poduzeća - Razvijena mreža poduzetničkih potpornih institucija (Razvojna agencija Grada Novske -NORA, Poduzetnički inkubator PISMO, Udruženje obrtnika Novska)</p> <p><u>Poljoprivreda i šumarstvo</u> - Veliki potencijal u obradivim poljoprivrednim površinama visoke kvalitete i bonitetne klase - Veliki udio livada i pašnjaka, oranica- Povoljni geografski i klimatski preduvjeti za razvoj poljoprivredne - Veliki udio šumskih površina - Postojanje tradicije drvne i drvoprerađivačke industrije</p> <p><u>Turizam</u> – Blizina Parka prirode Lonjsko - Poticanje razvoja i provedbe kulturnih manifestacija -Poticanje provedbe Operativnog plana razvoja cikloturizma u Sisačko-moslavačkoj županiji 2017.-2020. - Postojanje cikloturističke županijske rute - Novljansko jezero - nalazi se u netakutoj prirodi</p> <p><u>Društvene djelatnosti</u> - Dobra obuhvaćenost djece predškolskog uzrasta, jasličke i vrtičke dobi - Razvijen program osnovnoškolskog obrazovanja - Dobra pokrivenost programima srednjoškolskog obrazovanja i obrazovanja odraslih osoba -</p>	<p>razini za inovativnu proizvodnju i otvaranje novih radnih mjesta - Nedovoljna podrška proizvodnim djelatnostima u malom i srednjem poduzetništvu - Nedovoljna konkurentnost domicilnih proizvođača na domaćem i stranom tržištu.</p> <p><u>Poljoprivreda i šumarstvo</u> - Smanjivanje plodnih poljoprivrednih površina zbog napuštanja poljoprivredne proizvodnje - Rascjepkanost poljoprivrednih posjeda i parcela - Nedovoljna povezanost gospodarskih subjekata u poljoprivrednom sektoru i šumarstvu</p> <p><u>Turizam</u> - Nedovoljno ulaganje u nove projekte vezane uz razvoj turizma na području grada Novske - Nepostojanje prepoznatljivog turističkog identiteta i branda grada Novske - Nedostatak promotivnih i marketinških aktivnosti - Nedovoljno iskorišteni prirodni resursi za razvoj turizma - Nedostatak kvalitetnih smještajnih kapaciteta u gradu Novskoj i nedostatak kvalitetnih usluga u ugostiteljstvu</p> <p><u>Društvene djelatnosti</u> - Loša demografska slika, starenje stanovništva, smanjeni natalitet i iseljavanje - Nepostojanje adekvatne ustanove za smještaj starih i nemoćnih osoba - Nedostajuća i manjkava sportska infrastruktura - Nedostatna</p>
--	---

<p>Dobra primarna zdravstvena zaštita - Aktivno civilno društvo</p> <p>Upravljanje razvojem - Visoka razina identificiranih razvojnih projekata na području grada Novske - Vrlo dobro iskustvo u provedbi projekata u suradnji s nadležnim ministarstvima i fondovima - Visokoobrazovana radna snaga sa novim znanjima i vještinama koja radnu egzistenciju želi utemeljiti na lokalnom području - Formiran LAG Zeleni trokut</p>	<p>primarna zdravstvena zaštita-osobito hitne medicinske pomoći - Nedostatna financijska sredstva za potporu rada civilnog društva - Nedostatan broj uređenih i opremljenih prostora za slobodno vrijeme djece (nedostatan broj dječjih igrališta)</p> <p>Upravljanje razvojem - Nedovoljna uključenost privatnog sektora u planiranje razvoja grada Novske i osmišljavanje inovativnih aktivnosti - Nedovoljno iskorišten potencijal civilnog sektora u doprinosu razvoju grada</p>
<p>PRILIKE (MOGUĆNOSTI)</p>	<p>PRIJETNJE</p>
<p><u>Prirodni resursi, okoliš, infrastruktura</u> - Intenzivnije korištenje vanjskih izvora financiranja, fondova Europske unije i nacionalnih fondova u području zaštite prirode, zaštite okoliša, unapređenja upravljanja prirodnom baštinom te za realizaciju infrastrukturnih projekata - Razvoj korištenja obnovljivih izvora energije</p> <p><u>Gospodarstvo</u> - Unapređenje poduzetničke infrastrukture kroz programe Europske unije, nacionalne i lokalne programe razvoja malog i srednjeg poduzetništva - Povezivanje mikro i malih poduzetnika s većim gospodarskim subjektima - Blizina srednjoškolskih centara i sveučilišta -</p>	<p><u>Prirodni resursi, okoliš, infrastruktura</u> - Nedostatak financijskih sredstava za izgradnju kanalizacijske mreže ili kolektora otpadnih voda - Sporost državne administracije kod ishođenja niza tehničkih dozvola za izgradnju, rekonstrukciju ili modernizaciju infrastrukturnih projekata -</p> <p><u>Gospodarstvo</u> - Često mijenjanje zakonskih i podzakonskih - Nezainteresiranost poslodavaca za zapošljavanje osoba starije životne dobi - Odljev radne snage svih profila - Slobodan protok radne snage, materijalnih dobara, usluga i kapitala (dolazak jeftinije radne snage, jeftiniji proizvodi i usluge) - Nekonkurentnost domaće proizvodnje -</p>

Razvoj novih tehnologija i inovacija - Jači i brži razvoj modernih tehnologija i IT sektora - Izlazak na nova, napredna, suvremena i tržišno razvijena područja

Poljoprivreda i šumarstvo - Bolje upravljanje i iskorištavanje otpadne drvene biomase, razvoj proizvoda veće dodatne vrijednosti - Učinkovitija iskoristivost ekološki očuvanih poljoprivrednih područja-podloga za razvitak stočarstva i proizvodnje zdrave hrane - Korištenje pašnjaka i šuma za slobodnu ispašu stoke – uzgoj visokokvalitetnog goveda i posavskih konja - - Okrupnjavanje poljoprivrednog zemljišta - Postojanje pretpostavki za daljnji razvoj pčelarstva

Turizam - Razvoj novih trendova u turizmu grada Novske - Jačanje konkurentnosti turističke ponude na području grada Novske (blizina Parka prirode Lonjsko polje) kroz povezivanje sa sličnim turističkim destinacijama - Stvaranja turističkog identiteta grada Novske

Društvene djelatnosti - Stvaranje jednakih uvjeta za obrazovanje na cijelom području grada Novske - Razvoj cjeloživotnog obrazovanja - Jačanje civilnog društva

Upravljanje razvojem - Kontinuirana edukacija i stručno usavršavanje - Povezivanje s drugim jedinicama lokalne

Otežan i spor pristup izvorima financiranja za mikro, malo i srednje poduzetništvo - Siva ekonomija

Poljoprivreda i šumarstvo - Nepostojanje strategije i jasnog usmjerenja razvoju poljoprivrede i šumarstva - Nedostatna briga o napuštenom poljoprivrednom zemljištu – plodna zemlja zarasta u šume - Spora i ograničena mogućnost okrupnjavanja poljoprivrednog zemljišta – parcele većinom u privatnom vlasništvu – nositelji gospodarstava većinom osobe starije životne dobi - Nekonkurentnost poljoprivredne proizvodnje i slaba kupovna moć stanovništva - Nedostatan broj investitora u poljoprivrednu proizvodnju

Turizam - Nedostatak financijskih sredstava za razvojne projekte u turizmu - Nedostatna povezanost turističke ponude i dionika sa Turističkom zajednicom Sisačko-moslavačke županije, gradovima/općinama u okruženju - Nedovoljna financijska potpora resornog ministarstva

Društvene djelatnosti - Smanjenje broja stanovnika i sve veći broj starih i nemoćnih osoba i socijalno ugroženih - Nedovoljna financijska sredstva za očuvanje bogate kulturne, povijesne i prirodne baštine - Nedovoljna transparentnost rada udruga –

<p>samouprave i županijama u planiranju i realizaciji zajedničkih razvojnih projekata - Čvršća poslovna suradnja i provođenje aktivnosti s gradovima partnerima - Korištenje sredstava EU fondova i programa za razvoj grada</p>	<p>neprezentiran program rada javnosti, nepodnošenje izvješća o utrošenim financijskim sredstvima, ne umreženost udruga</p> <p><u>Upravljanje razvojem</u> - Nedostatna povezanost nacionalnih, regionalnih i lokalnih razvojnih politika, programa i strategija - Nedostatak financijskih sredstava za kvalitetno upravljanje gradom, konstantna ovisnost o vanjskim izvorima financiranja</p>
--	--

Izvor: Strateški razvojni program Grada Novske 2018.-2023.
[https://novska.hr/UserFiles/File/dokumenti/2020/Va%C5%BEEni-dokumenti-grada/SRP%20Novska izmjene%20i%20nadopune%209.2019.pdf](https://novska.hr/UserFiles/File/dokumenti/2020/Va%C5%BEEni-dokumenti-grada/SRP%20Novska%20izmjene%20i%20nadopune%209.2019.pdf)

SWOT analiza je dio Strateškog razvojnog programa Grada Novske.

6. MOGUĆNOST RURALNOG RAZVOJA GRADA NOVSKE KROZ NATJEČAJE LAG-A ZELENI TROKUT

Grad Novska provodi niz aktivnosti s ciljem podizanja standarda i kvalitete života lokalnog stanovništva, te se za razvoj svoga grada prijavljuje na natječajne koje objavljuje LAG „Zeleni trokut“. Jedan od zadnjih natječaja koji je objavljen 03.siječnja 2022. godine LEADER²³ – Podmjera 19.2 Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. - 2020., Natječaj za provedbu tipa operacije Ulaganja u razvoj društvene infrastrukture A, koji je sukladan tipu operacije 7.4.1.²⁴ iz PRR RH²⁵ za razdoblje 2014.-2020., ukupni iznos raspoloživih sredstava je 1.591.177,96 kuna, Grad Novska je pripremila projektnu dokumentaciju, a Razvojna agencija grada Novske - NORA je prijavila projekt za rekonstrukciju i opremanje mrtvačnice u naselju Stari Grabovac, vrijednost projekta je 400.000,00 kuna, koliko je i iznosio najviši iznos potpore po projektu. Projekt je prošao na natječaju i trenutno je pri završetku provedbe. Ovakvi projekti su bitni za razvoj ruralnih područja – naselja koji su u sastavu Grada Novske, jer se stanovništvu ruralnih naselja vraća optimizam i povjerenje u institucije, te uvjerenje da je život na selu dostojan svakog čovjeka. Provedbom ovakvih projekata poboljšat će se komunalna infrastruktura i grada i naselja, čime se doprinosi kvaliteti i standardu života lokalnog stanovništva te je od velikog značaja za ciljane skupine i krajnje korisnike. Također, na zadnji natječaj koji je objavljen 03. siječnja 2022. tip operacije 6.3.1.²⁶, Razvojna agencija grada Novske – NORA je prijavila 15 projekata od čega je 13 malih poljoprivrednih gospodarstava sa područja Grada Novske dobilo bespovratna sredstva u 100 %-tom iznosu od 112.734,00 kuna. Svrha natječaja je opstanak i razvoj malih poljoprivrednih gospodarstava, jer se ovim načinom pomaže gospodarstvima u prijelazu na tržišno orijentiranu proizvodnju da postanu gospodarski održivi, što je preduvjet za postizanje konkurentnosti u poljoprivrednom sektoru. Provedbom ovakvih projekata pridonijet će se ostvarenju 2. cilja propisanog od Lokalne razvojne

²³ LEADER je akronim francuskog izraza Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale (eng. Links between actions for the development of the rural economy; hrv. Veza među aktivnostima razvoja ruralnog gospodarstva) koji predstavlja inicijativu Europske unije za potporu projektima ruralnog razvoja pokrenutim na lokalnoj razini u svrhu revitalizacije ruralnih područja i stvaranja novih radnih mjesta.

²⁴ <https://lag-zelenitrokut.com/?vrsta=2&kat=2&page=1&id=103>

²⁵ PRR RH – Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske https://strukturnifondovi.hr/wp-content/uploads/2017/03/Program-ruralnog-razvoja2014-2020_hr-1.pdf

²⁶ tip operacije 6.3.1. iz PRR RH za razdoblje 2014.-2020. <https://www.lag-zelenitrokut.com/?vrsta=2&kat=2&page=1&id=102>

strategije LAG-a „Zeleni trokut“: Cilj 2. „Ojačano uvjerenje malih gospodarskih subjekata u vlastite razvojne mogućnosti“ Aktivnost 2.1. „Modernizacija poljoprivredne proizvodnje na gospodarstvima“ Tip operacije E „Ulaganja u rast i diverzifikaciju malih poljoprivrednih gospodarstava“. LAG Zeleni trokut provodi i raspisivanje natječaja za provedbu tipa operacije Ulaganja u osnovna sredstva tržišno orijentiranih gospodarstava D, koji su sukladni tipu operacija 4.1.1.²⁷ iz PRR RH za razdoblje 2014.-2020. Ulaganja u nove i inovativne tehnologije doprinjet će smanjenju troškova proizvodnje i poboljšanje kvalitete poljoprivrednih proizvoda, kao i otvaranju novih radnih mjesta i njihovu održivost. Ova tri natječaja su od velike važnosti za ruralni razvoj i stanovništvo sa LAG područja. Kako je LAG-u ostalo ne iskorištenih sredstava, LAG je raspisao dva dodatna natječaja 20.03.2023. gdje prošli dva OPG sa područja Grada Novske, koje je također prijavljivala Razvojna agencija Grada Novske – NORA. Ovo je dokaz da LAG želi pomoći i surađivati sa OPG-ima i pružiti im priliku za održivost i razvoj gospodarstva.

6.1. Potencijali ruralnog razvoja Grada Novske kroz mjere Ministarstva poljoprivrede

Poljoprivreda je glavna djelatnost većine ruralnih naselja na području Grada Novske. Poljoprivredna djelatnost se smanjuje i na području Grada Novske što je vidljivo iz Tablice 6. Tako je i Ministarstvo poljoprivrede da bi oživjelo ruralna naselja kreirala Program u suradnji s Europskom unijom „Program ruralnog razvoja 2014. 2020.“. Programom je definirano 21 mjera (IAKS mjere, Ne IAKS mjere, Leader) koje imaju za cilj povećanje konkurentnosti hrvatske poljoprivrede, šumarstva i prerađivačke industrije, ali i unaprjeđenja životnih i radnih uvjeta u ruralnim područjima uopće²⁸.

Od ove godine Ministarstvo je uvelo novi program (ZPP 2023.-2027.) tj. Intervencije za ruralni razvoj s novih 28 intervencija. Od navedenih intervencija za naše područje najznačajnije su Intervencije:

73.10. Ulaganja -Potpora za ulaganja u primarnu poljoprivrednu proizvodnju²⁹ - potporom u sklopu ove intervencije sufinancirat će se ulaganja u primarnu poljoprivrednu

²⁷ Tip operacije 4.1.1. iz PRR RH za razdoblje 2014.-2020.<http://www.lag-zelenitrokut.com/?vrsta=2&kat=2&page=1&id=77>

²⁸ Program ruralnog razvoja. <https://www.apprrr.hr/ruralni-razvoj/>

²⁹ 73.10. Ulaganja -Potpora za ulaganja u primarnu poljoprivrednu proizvodnju <https://www.apprrr.hr/73-10-ulaganja-potpora-za-ulaganja-u-primarnu-poljoprivrednu-proizvodnju/>

proizvodnju kako bi se poboljšala ukupna učinkovitost i održivost poljoprivrednih gospodarstava, uključujući zaštitu okoliša i prilagodbu klimatskim promjenama. Ulaganja su moguća u svim poljoprivrednim sektorima, a prioritet su ulaganja u sektoru voća i povrća te sektoru stočarstva. Prihvatljivi korisnici su fizičke i pravne osobe (isključujući obveznike javne nabave) upisane u Upisnik poljoprivrednika te proizvođačke organizacije. Fizičke i pravne osobe (osim zadruga i proizvođačkih organizacija) moraju dokazati ekonomsku veličinu od najmanje 10.000 eura ako ulažu u sektor voća, povrća i cvijeća, odnosno najmanje 15.000 eura za ulaganja u ostalim sektorima.

73.12. Ulaganja – Potpora malim poljoprivrednicima³⁰ - opstanak i razvoj malih poljoprivrednih gospodarstava temelji se na potrebi za restrukturiranjem proizvodnje povećanjem dodane vrijednosti. Ovaj tip intervencije pruža podršku malim, potencijalno održivim poljoprivrednim gospodarstvima koja su orijentirana na tržišnu proizvodnju u skladu sa zahtjevima koje postavlja tržište. Na taj način će se pomoći poljoprivrednim gospodarstvima u komercijalno isplativom prijelazu na tržišno orijentiranu proizvodnju, što je preduvjet za postizanje konkurentnosti u poljoprivrednom sektoru. Prihvatljivi korisnici su fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik poljoprivrednika ekonomske veličine poljoprivrednog gospodarstva od 3.000 EUR-a SO do 10.000 EUR-a SO ako ulažu u sektor voća, povrća i cvijeća, odnosno do 15.000 EUR-a SO za ulaganja u ostalim djelatnostima.

73.13. Ulaganja – Potpora javnoj infrastrukturi u ruralnim područjima³¹ - komunalna, društvena i socijalna infrastruktura su važan element kvalitete života ruralnih područja koja su još uvijek suočena s nedostatkom određene vrste javne infrastrukture i nisu iste kvalitete u odnosu na urbana područja. Javna infrastruktura koja se planira financirati unutar ove intervencije će pridonijeti ublažavanju nepovoljnih demografskih kretanja na ruralnom području i omogućiti povoljnije uvjete za društveni i održivi gospodarski razvoj odnosno

75.01. Uspostava mladih poljoprivrednika³² - Cilj ove intervencije je poticanje razvoja poljoprivrednog sektora, privlačenje mladih u ruralna područja i generacijska obnova. Hrvatsko selo treba strukturalnu transformaciju i obnovu poljoprivredne radne snage, posebno s obzirom na problem migracije mladih stanovnika. Povećanje broja mladih

³⁰ <https://www.apprrr.hr/73-12-ulaganja-potpora-malim-poljoprivrednicima/>

³¹ <https://www.apprrr.hr/73-13-ulaganja-potpora-javnoj-infrastrukturi-u-ruralnim-podrucjima/>

³² <https://www.apprrr.hr/75-01-uspostava-mladih-poljoprivrednika/>

poljoprivrednika i jačanje konkurentnosti njihovih gospodarstava ključni su za razvoj modernog poljoprivrednog sektora u Hrvatskoj. To podrazumijeva proizvodnju visokovrijednih proizvoda i primjenu inovativnih tehnologija. Mladi poljoprivrednici u Hrvatskoj trebaju dodatnu potporu kako bi započeli vlastitu proizvodnju na manjim površinama. Ove intervencije su ključne za ruralni razvoj, sprječavajući odlazak mladih iz ruralnih područja i potičući njihovo aktivno sudjelovanje u poljoprivredi. Gospodarstva se mogu baviti i nepoljoprivrednom djelatnosti, a to im se omogućuje uz Intervenciju 73.14. Ulaganja – Razvoj poslovanja u ruralnim područjima³³, gdje mogu ulagati u materijalnu i nematerijalnu imovinu koja se odnosi na razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti unutar jednog od sektora: a) prerada i/ili marketing i/ili izravna prodaja proizvoda u skladu s propisima koji uređuju ovo područje, izlazni proizvod mora biti proizvod koji nije obuhvaćen Prilogom I Ugovora o EU, a marketing se mora odnositi na predmet prerade

b) usluge u ruralnim područjima, u skladu s propisima koji uređuju svako pojedinačno područje, a koji može obuhvaćati: usluge u poljoprivrednim, šumarskim i veterinarskim djelatnostima, usluge u društvenim djelatnostima te intelektualne usluge

c) tradicijski i umjetnički obrti, u skladu s propisima koji uređuju ovo područje

d) turizam u ruralnom području, u skladu s propisima koji uređuju ovo područje.

³³ <https://www.aprrr.hr/73-14-ulaganja-razvoj-poslovanja-u-ruralnim-podrucjima/>

7. ZAKLJUČAK

Novska kao mali grad u Posavini doživio je znate promjene od njenog početka pa do danas. Pije 100 godina počela se razvijati poljoprivreda, prije 50 godina obrtništvo, prije 30 godina razvila se tekstilna, metalna i drvna industrija, a unatrag 5 godina može reći da se grad počeo razvijati i u IT sektoru. Na temelju primarnih i sekundarnih rezultata istraživanja može se reći da su se zbog svojeg rada istaknuli neki akteri ruralnog razvoja grada Novske. Svaki akter je u svom području vodeći i doprinosi razvoju i kvaliteti života grada i okolnih ruralnih područja. LAG Zeleni trokut omogućuje ruralnim mjestima oživljavanje gospodarstava, poboljšanje kvalitete života i upoznat je vrijednostima lokalnih resursa. Na osnovu toga žele maksimalno iskoristiti i unaprijediti već postojeći potencijal, te zajedničkim idejama i aktivnostima, osmisliti i potaknuti projekte prema specifičnostima područja. Bitan je pokretač autohtonog gospodarskog razvoja, razvijanja svih oblika turizma i infrastrukture. Udruga mladih potiče mlade iz grada i okolnih mjesta na aktivno sudjelovanje, osmišljavanje i realizaciju manjih i većih događanja u području, te jačanje znanja. Udruga uključuje i potiče mlade na razne edukacije i radionice za provedbu raznih projekata i volontiranje. Udruga zajedno sa Razvojnoum agencijom grada Novske NORA prijavljuje projekte za revitalizaciju napuštenih prostora u vlasništvu Grada Novske. Tim prostorima daju nove namjene te pokreću društveno odgovorno poduzetništvo gdje se dodatno jača gospodarstvo grada Novske. Budući planovi Udruge usmjereni su na jačanje kapaciteta organizacije civilnog društva i poticanja aktivnijeg uključivanja mladih u život lokalne zajednice. Nadalje, Korina proizvodnja d.o.o. je vrlo važan akter za ruralna područja u okolici Novske, jer pomaže poljoprivrednicima. Tvrtka podupire rad poljoprivrednika putem brojnih djelatnosti: opskrba poljoprivrednika repromaterijalom, sredstvima za zaštitu bilja i mineralnim gnojivima, skladištenjem žitarica i zapošljavanjem osoba s područja grada i okolice. Poljoprivrednicima sa našeg područja smanjuje troškove transporta žitarica i uljarica za vrijeme žetve, jer skladišti, otkupljuje, prodaje žitarice i bavi se izvozom. Stoga je Korina proizvodnja d.o.o. jedan od aktera koja unaprjeđuje sigurnost poljoprivredne proizvodnje za mala gospodarstva koji nemaju mogućnosti kooperiranja sa velikim proizvođačima i firmama. Trgovačko društvo će nastaviti sa kreditiranjem OPG-ova repromaterijalima te ulagati u nabavu opreme a sve u postizanju efikasnosti u zadovoljenju agrotehničkih rokova, te podizanja kvalitete uvjeta rada zaposlenika kako bi uspješno odgovorili potrebama razvoja. Razvojna agencija grada Novske NORA sa svojim djelatnicima odlično surađuje s

poduzetnicima, poljoprivrednicima, gradom Novskom i ostalim osobama bitnim za razvoj, podršku, usmjerenje i realizaciju svih aktivnosti za unapređenje, razvoj, stabilnost, održavanje i poboljšanje kvalitete života mještana. Razvojna agencija Grada Novske doprinosi jačanju civilnog i javnog sektora, doprinosi poticanju i jačanju međuinstitucionalne suradnje na lokalnoj i regionalnoj razini, pruža podršku, potiče rad i provodi planirane aktivnosti LAG-a te inicira i usmjerava razvoj lokalnih poduzetnika na primjenu novih tehnologija, digitalne i zelene tranzicije, te će i u narednim godinama biti podrška razvoju kroz pripremu i provedbu raznih projekata. To su važne zadaće koje razvojna agencija uspješno obavlja. Dalje, poduzetnički inkubator PISMO ima utjecaj na stvaranje kvalitetnog poduzetničkog okruženja omogućujući poduzetnicima poslovne urede sa opremom kako bi bilo lakše i dostupnije raditi na razvoju svojeg poslovanja i provodi edukacije, konferencije, savjetovanja i slično kako bi život u Gradu Novskoj bio čim bolji, a mladi ljudi iz grada i okolice ostali u Novskoj. Upravo radi Kampusa gaming industrije koji je jedan od strateških planova Republike Hrvatske, Novska bi mogla postati prvi grad u Hrvatskoj koji je samoodrživ³⁴.

Na kraju, smatram da su navedeni akteri bitni i vidljivi u razvoju Grada. Iako su vrlo različiti po svojim aktivnostima, svi akteri odlično međusobno surađuju i nadopunjuju se. Ipak, najuspješniji akter je Razvojna agencija NORA, jer je otvorena za nove ideje, pruža podršku poduzetnicima i poljoprivrednicima, prijavljuje i provodi projekte za Grad Novsku te je podrška i pomoć civilnom, javnom i privatnom sektoru.

³⁴ **Samoodrživost** to je sposobnost održavanja nečega podržanog vlastitim sredstvima, oslobođanja od vanjskih sredstava

8. POPIS LITERATURE

Knjige i članci

1. Čagalj, M., Ivanković, M., Dulčić, Ž., Grgić, I. i Paštar, M. (2021). Tipologija ruralnog prostora Republike Hrvatske s posebnim osvrtom na Splitsko-dalmatinsku županiju. *Agroeconomia Croatica*, 11 (1), 93-103. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/269945>
2. Dolgoš Ž., Gradske priče, Radio postaja Novska d.o.o., 2008.
3. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2008. str 279.
4. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2008., str. 296.
5. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2003, str. 142.
6. Lukeš-Petrović, M., Masarić, H. i Nikolov, J. Vodič kroz hrvatski sustav lokalne i regionalne samouprave: program UN-a za razvoj, Hrvatski institut za lokalnu samoupravu: Zagreb, 2005. str 4.
7. Miljat, V. (2022.): Lokalna akcijska grupa - LAG. Agrokлуб <https://www.agroklub.com/kolumna/cemu-sluzje-lag-ovi-i-tko-kontrolira-njihovu-efikasnost/73212/>
8. Morić Milovanović, B. i Tutić, Ž. (2021). Poduzetnički inkubatori kao oblik poduzetničke potporne institucije u Hrvatskoj. *Hrvatska i komparativna javna uprava*, 21 (4), 729-757. <https://doi.org/10.31297/hkju.21.4.1>
9. Nejašmić, I. i Toskić, A. (2013). Starenje stanovništva u Hrvatskoj—sadašnje stanje i perspektive. *Hrvatski geografski glasnik*, 75. (1.), 89-110. <https://doi.org/10.21861/HGG.2013.75.01.05>
10. Opća i nacionalna Enciklopedija u 20 knjiga, Knjiga 16, Pro lexis d.o.o. Zagreb, 2007., str 155.
11. Opća i nacionalna Enciklopedija u 20 knjiga, knjiga 17. Pro lexis d.o.o. Zagreb, 2007., str 222.
12. Opća i nacionalna Enciklopedija u 20 knjiga, Knjiga 18, Pro lexis d.o.o. Zagreb, 2007., str 291.

Internet izvori:

1. Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju - <https://www.apprrr.hr/> (preuzeto 22.07.2023.)
2. Državni zavod za statistiku - <https://dzs.gov.hr/> (preuzeto 03.09.2023.)
3. Lokalna razvojna strategija LAG Zeleni trokut - <https://www.lag-zelenitrokut.com/cmslike/lokalna-razvojna-strategija-za-razdoblje-2014202-21539.pdf> (preuzeto 26.09.2023.)
4. LAG Zeleni trokut - <https://www.lag-zelenitrokut.com/?vrsta=3&id=1> (preuzeto 24.03.2023.)
5. LEADER - <https://www.lag-sjevernaistra.hr/o-nama/sto-je-to-leader-clld-pristup/> (preuzeto 16.06.2023.)
6. Ministarstvo pravosuđa i uprave, Registar udruga - <https://mpu.gov.hr/registar-udruga/22213>
7. Ministarstvo znanosti i obrazovanja - <https://mzo.gov.hr/ser-skolski-e-rudnik-3419/3419> (preuzeto 20.07.2023.)
8. Novska - gospodarstvo <https://novska.hr/hr/gospodarstvo/> (preuzeto 04.04.2023.)
9. Novska - <https://novska.hr/hr/gospodarstvo/katalog-poslovnih-subjekata-grada-novska/poslovni-subjekti-grada-novske/> (preuzeto 24.03.2023.)
10. Poduzetnički inkubator PISMO <https://inkubator-pismo.eu/>
11. Poslovna Hrvatska - <https://www.poslovna.hr/lite/korina-proizvodnja/22618/subjekti.aspx> (preuzeto 24.03.2023.)
12. Prikaz mreže željeznica na području RH Ministarstvo prometa, mora i infrastrukture <https://mmpi.gov.hr/print.aspx?id=8468&url=print> (preuzeto 13.09.2023.)
13. Razvojna agencija Grada Novske – Nora <https://nora-novska.com/> (preuzeto 24.03.2023.)
14. Strateški razvojni program Grada Novske 2018.-2023.- https://novska.hr/UserFiles/File/dokumenti/2020/Va%C5%BEi-dokumenti-grada/SRP%20Novska_izmjene%20i%20nadopune%209.2019.pdf (preuzeto 04.04.2023.)
15. Strukturirani intervju <http://struna.ihjj.hr/naziv/strukturirani-intervju/20988/> (preuzeto 12.09.2023.)
16. SWOT analiza <https://www.markething.hr/sto-je-swot-analiza-i-koje-su-smjernice-potrebne-za-izradu/> (preuzeto 15.09.2023.)

17. Udruga mladih Novska - <https://umn.hr/> (preuzeto 04.04.2023.)
18. Udruženje obrtnika Novska - <https://uonovska.hr/>
19. Internetska stranica Ministarstva pravosuđa i uprave: [Županija](#) (preuzeto 12.09.2023.)
20. Zakon o potpomognutim područjima https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_12_118_2342.html (preuzeto 02.09.2023.)

9. PRILOZI

Prilog 1. Pitanja iz intervjua provedenog sa akterima ruralnog razvoja Grada Novske

1. Molim da ukratko predstavite tvrtku/organizaciju/udruhu u kojoj radite.
2. Molim da nabrojite i opišete najveće uspjehe tvrtke/organizacije/udruge u posljednjih 5 godina.
3. Što je tvrtka/organizacija/udruha konkretno napravila za unaprjeđenje života u ruralnoj sredini - okolica grada Novske?
4. Kakvi su budući planovi razvoja tvrtke/organizacije/udruge u narednih 5 godina?
5. S kojim tvrtkama/organizacijama/udrugama imate najbolju suradnju?
Nabrojite najmanje 3....
6. Tko je najjači pokretač /akter ruralnog razvoja u Gradu Novskoj/okolici?

Prilog 2. Manifestacija Lukovo u Novskoj

Izvor: <https://www.facebook.com/lukovo.novska>

Prilog 3. Manifestacija NOVsky Art& Science festival

Izvor: <https://www.facebook.com/projektnovsky/>